

ZAKON Br. 06/L-079

O ENERGETSKOJ EFIKASNOSTI

Skupština Republike Kosova,

U skladu sa članom 65 (1) Ustava Republike Kosova,

usvaja:

ZAKON O ENERGETSKOJ EFIKASNOSTI

GLAVA I OPŠTE ODREDBE

Član 1 Cilj

1. Ovaj zakon utvrđuje pravni okvir koji je neophodan za promovisanje i poboljšanje energetske efikasnosti u Republici Kosovo u svrhu utvrđivanja ciljeva za energetske efikasnosti i postizanje tih ciljeva u sprovođenju akcionih planova za energetske efikasnosti, razvoju tržišta energetske usluge i drugih mera energetske efikasnosti.
2. Ovaj zakon reguliše aktivnosti koje imaju za cilj smanjenje energetske intenziteta u nacionalnoj ekonomiji i koje doprinose smanjenju negativnog uticaja aktivnosti povezanih sa energetske sektorom na životnu sredinu.
3. Ovaj zakon transponuje Direktivu 2012/27/EU od 25. oktobra 2012. godine o energetske efikasnosti, izmeni direktiva 2009/125/EU i 2010/30/EU i stavljanju van snage direktiva 2004/8/EZ i 2006/32/EU.
4. Takođe, ovaj zakon obezbeđuje zakonsku osnovu za transpoziciju zakonodavstva koje se odnosi na okvir etiketiranja energetske učinka proizvoda vezanih za energiju.

Član 2 Polje primene

Ovaj zakon primenjuju svi javni organi i privatni sektor, uključujući pružaoce energetske usluge i pokriva celokupan energetske lanac, uključujući primarne izvore, proizvodnju, skladištenje, transport, distribuciju, isporuku i krajnju potrošnju energije.

Član 3 Definicije

1. Izrazi koji se koriste u ovom zakonu imaju sledeće značenje;:

1.1. **Agregator** – znači pružalac usluga potražnje koji kombinuje više kratkotrajnih

opterećenja potrošnje za prodaju ili ponudu na organizovanim tržištima energije;

1.2. Institucije vlade centralnog nivoa - znači sve državne institucije koje vrše državne i upravne nadležnosti u skladu sa Zakonom o državnoj upravi Republike Kosova. Predsednik, Skupština, institucije koje podnose izveštaj Skupštini, preduzeća u državnom vlasništvu, koja vrše privredne delatnosti ili funkcionišu nezavisno ne smatraju se vladinim institucijama centralnog nivoa za ciljeve ovog Zakona;

1.3. Kogeneracija – znači proces istovremene proizvodnje električne i toplotne energije iz jednog energetskog izvora u istom tehnološkom procesu;

1.4. Visokoefikasna kogeneracija – znači kogeneracija koja ispunjava kriterijume koji su definisani sekundarnim zakonodavstvom donetim u skladu sa stav 1.2 člana 42 ovog zakona;

1.5. Energija – znači svaki vid proizvedene energije (električna energija, toplotna energija ili prirodni gas, ili bilo koji drugi vid energije) u svrhu snabdevanja ili prodaje;

1.6. Energetska revizija – jeste sistematska procedura koju sprovodi energetski revizor, a koja ima za cilj obezbeđivanje neophodnih informacija o profilu potrošnje energije zgrade ili skupa zgrada, delatnosti, industrijskog ili komercijalnog postrojenja ili privatne ili javne usluge pomoću kojih se identifikuju i kvantifikuju mogućnosti za troškovno efikasnu uštedu energije i izveštava o rezultatima;

1.7. Energetski revizor – jeste fizičko ili pravno lice koje je licencirano za sprovođenje energetskih revizija u skladu sa članom 12 ovog zakona;

1.8. Distributer energije – jeste fizičko ili pravno lice, uključujući operatore distributivnog sistema, odgovorno za prenos energije radi njene isporuke do krajnjih potrošača ili distributivnih stanica koje prodaju energiju krajnjim potrošačima;

1.9. Operator Distributivnog sistema – fizičko ili pravno lice odgovorno za pogon, održavanje i, ako je potrebno, razvoj distributivnog sistema na određenom području i, kada je to primenljivo, njegovih međusobnih povezivanja sa drugim sistemima, kao i za obezbeđivanje dugoročne sposobnosti sistema da zadovolji razumnu potražnju za distribucijom energije;

1.10. Energetska efikasnost – odnos između ostvarenog učinka, usluge, proizvoda ili energije i za to utrošene energije;

1.11. Poboljšanje energetske efikasnosti – znači povećanje energetske efikasnosti kao rezultat tehnoloških promena, ekonomskih promena i/ili ponašanja;

1.12. Sistem upravljanja energijom – znači skup međusobno povezanih ili delujućih elemenata koji određuje cilj energetske efikasnosti i strategiju za postizanje navedenog cilja;

1.13. Ugovor o energetskom učinku - za izvođenje energetskih radova – jeste ugovor između korisnika i pružaoca energetskih usluga, kojim se predlaže jedna ili više mera za povećanje energetske efikasnosti, koji se prati i proverava tokom čitavog trajanja ugovora, pri čemu se ulaganja (aktivnosti, snabdevanje ili usluge) u te mere plaćaju

srazmerno nivou povećanja energetske efikasnosti za koji je postignut dogovor u ugovoru ili drugim kriterijumima za izvršenje ugovora, kao što mogu biti finansijske uštede;

1.14. **Ušteda energije** – količina uštede energije, utvrđena merenjem i ili procenjivanjem potrošnje pre i nakon sprovođenja jedne ili više mera za povećanje energetske efikasnosti, u smislu normalizacije spoljašnjih uslova koji utiču na potrošnju energije;

1.15. **Energetska usluga** - označava fizičku korist, postrojenje ili dobro koje proističe iz kombinovanja energije sa tehnologijom energetske efikasnosti ili radnjama koji mogu uključivati rad, održavanje i kontrolu neophodnu za isporučivanje usluge, koja se isporučuje na osnovu ugovora i koja u normalnim okolnostima je pokazala rezultate u verifikovanim i merljivim ili procenjivim poboljšanjima energetske efikasnosti ili uštedi primarne energije;

1.16. **Preduzeće za energetske usluge (ESCO)** – jeste fizičko ili pravno lice koje pruža energetske usluge ili druge mere za poboljšanje efikasnosti energije u postrojenjima ili objektima krajnjeg potrošača u cilju poboljšanja energetske efikasnosti u pomenutim postrojenjima, čime preuzima na sebe deo finansijskog rizika za izvršenje pruženih usluga;

1.17. **Pružalac energetske usluge** - označava fizičko ili pravno lice koje pruža energetske usluge ili druge mere poboljšanje energetske efikasnosti u postrojenju ili prostoru krajnjeg potrošača;

1.18. **Ugovor o snabdevanju energijom** - označava ugovor između korisnika i pružaoca energetske usluge kojim se opisuje jedna ili više mera za poboljšanje efikasnosti snabdevanja energijom pružanjem usluga kao što su grejanje, rashlađivanje, vazduh pod kompresijom ili struja ili drugi oblik energije, uključujući finansiranje, dizajniranje, inženjering, planiranje, izgradnju, rad i održavanje postrojenja za proizvodnju energije;

1.19. **Krajnji potrošač** – znači fizičko ili pravno lice koje kupuje energiju za sopstvenu upotrebu;

1.20. **Krajnja potrošnja energije** – znači celokupna energija kojom se snabdevaju industrija, transport, domaćinstva, usluge i poljoprivreda. Ovo ne uključuje energiju koja je isporučena sektoru proizvodnje energije i samoj energetskej industriji;

1.21. **Pametni uređaji za merenje** – jesu elektronski uređaji za merenje potrošnje energije, pružajući više informacija od konvencionalnih mernih uređaja i koji mogu prenositi ili primati informacije koristeći neki oblik elektronske komunikacije;

1.22. **Kosovska Agencija za Energetsku Efikasnost** – centralni organ državne uprave (u daljem tekstu: KAEE), koja operuje u okviru ministarstva nadležnog za energetski sektor.

1.23. **Velika preduzeća** – jesu preduzeća koja zapošljavaju dvesta pedeset (250) ili više lica, kao što je utvrđeno Zakonom o Stranim Investicijama;

1.24. **Mikrokogeneraciona jedinica** – znači kogeneraciona jedinica sa maksimalnim

kapacitetom manjim od pedeset (50) kW;

1.25. **Ministarstvo** – jeste Ministarstvo nadležno za energetski sektor;

1.26. **Ministar** - označava ministra Ministarstva nadležnog za energetski sektor.

1.27. **Merni kodeks** – pregled tehničkih pravila i postupaka koji utvrđuju način očitavanja brojlara, izračunavanje iskorišćene energije i fakturisanje u energetskom sektoru;

1.28. **Nacionalni akcioni plan za energetsku efikasnost /NAPEE** - kao što je definisano u članu 5 ovog zakona;

1.29. **Strana obveznica** – distributer energije ili preduzeće za maloprodaju energije, koje je dužno da postupa u skladu sa članom 10 ovog zakona;

1.30. **Polička mera** – znači regulatorni, finansijski, fiskalni, dobrovoljni instrument ili instrument za pružanje informacija, koji je uspostavljen i sprovodi se na Kosovu s ciljem stvaranja podsticajnog okvira, zahteva ili podsticajnih mera za aktere na tržištu za pružanje i kupovinu energetskih usluga i preduzimanje drugih mera za poboljšanje energetske efikasnosti;

1.31. **Primarna potrošnja energije** – jeste bruto potrošnja energije, isključujući neenergetsko korišćenje izvora;

1.32. **Snabdevač energijom na malo** – jeste fizičko ili pravo lice koje je registrovano u Republici Kosovu kao poslovna organizacija koja prodaje energiju krajnjim potrošačima;

1.33. **Mala i srednja preduzeća (u daljem tekstu:MSP)** – jesu preduzeća koja zapošljavaju do četrdeset devet (49) odnosno dvesta četrdeset devet (249) lica, u skladu sa Zakonom o stranim investicijama;

1.34. **Ukupno korisno područje** – znači površina zgrade ili dela zgrade za čiju klimatizaciju, grejanje i hlađenje se koristi energija;

1.35. **Kosovski fond za energetsku efikasnost (KFEE, u daljem tekstu: Fond)** – jeste nezavisni i održiv entitet utvrđen kao u članu 24 i 25 ovog zakona;

1.36. **Odbor direktora** – jeste glavni upravni organ KFEE-a, nadležan za sveobuhvatni nadzor KFEE, u skladu sa odredbama ovog Zakona;

1.37. **Fondovi** – jesu svi finansijski izvori koji su dodeljeni KFEE-u od strane Vlade Kosova, međunarodnih finansijskih institucija ili drugih donatora, u cilju podržavanja investicija u energetsku efikasnost, obezbeđujući istovremeno njegovu dugoročnu održivost na osnovu ovog Zakona;

1.38. **Kapital** – jesu finansijski izvori KFEE-a, uključujući sve iznose koji su na raspolaganju depozitima KFEE u cilju podržavanja investicija u EE, kao i iznosi investiranih finansijskih izvora, koje korisnici moraju da vrate Fondu;

1.39. **Cirkulacija** – jeste ponovno investiranje kapitala koji su u Fond vratili korisnici koji su realizovali investicije u energetska efikasnost na osnovu finansiranja iz Fonda;

1.40. **Prihvatljive investicije** – znači investicije koje ispunjavaju kriterijume prihvatljivosti i investicionih politika, kao što je navedeno u ovom zakonu i internim propisima Fonda;

1.41. **Međunarodni sporazumi o finansiranju** – jesu sporazumi, bez obzira na njihov pravni oblik, potpisani između donatora ili međunarodne finansijske institucije i Republike Kosovo, koji definišu korišćenje fondova pruženih od strane donatora, vrste prihvatljivih investicija i ostale uslove ili zahteve koji su povezani sa fondovima donatora;

1.42. **Sporazumi o energetske usluge** - jesu pravni sporazumi koji su potpisani između KFEE i nekog javnog subjekta koji omogućavaju KFEE-u da pruža kompletne usluge, uključujući finansiranje za sprovođenje projekata energetske efikasnosti i da povрати investicije od javnog subjekta, na osnovu predviđenih ušteda troškova energije u odnosu na baznu energiju pre investicije;

1.43. **Javni entiteti** – jesu institucije vlade centralne nivoa i lokalni organi koji mogu dobiti podršku za investicije od KFEE-a na osnovu sporazuma o energetske usluge ili da ostvare koristi od drugih relevantnih finansijskih instrumenata uspostavljenih od strane KFEE-a;

1.44. **Porodični potrošač** – jeste svako lice ili grupa lica koja u vlasništvu i ili posedu imaju imovinu namenenu za stanovanje, ili koja imaju pravo da dobiju podršku od KFEE-a za investicije u energetska efikasnost;

1.45. **Bazna energija** – jeste prosečna potrošnja energije i troškovi energije za odgovarajući period od najmanje dve (2) godine pre implementacije investicije, kao što je izračunato pomoću energetske revizije. Bazna energija se normalizuje korišćenjem varijabli koje utiču na potrošnju energije, kao što su nivo termičkog komfora, rasveta, ventilacija i drugi nivoi komfora utvrđeni važećim propisima i pravilnicima, prosečni klimatski uslovi na lokaciji i druge relevantne varijable. Normalizacija bazne energije se vrši u skladu sa dobrim inženjerskim praksama i u skladu sa relevantnim međunarodnim standardima za energetska menadžment i energetska reviziju;

1.46. **Predviđene uštede troškova energije** – ušteda energije i troškova za koju se očekuje da će biti ostvarena investicijom u energetska efikasnost, izračunata pod istim uslovima koji su korišćeni za određivanje bazne energije;

1.47. **Finansiranje/grant /drugi oblik/ sporazum** – svaka druga vrsta pravnog sporazuma između KFEE-a i korisnika koji omogućava KFEE-u da pruži finansijsku podršku kombinovanu ili ne sa grantovima i ili tehničkom pomoći za implementaciju investicija u oblasti energetske efikasnosti;

1.48. **Obavezna šema energetske efikasnosti** – jeste šema za energetska efikasnost, utvrđena u članu 10 ovog zakona;

1.49. **Toplotna energija** – energija za grejanje / hlađenje prostora, zagrevanje sanitarne i industrijske vode, koja se prenosi i distribuira vodom, parom ili gasovima dobijenim u termoenergetskim postrojenjima korišćenjem goriva, geotermalnih izvora, solarne energije, neiskorišćene toplotne energije, kojom se snabdevaju potrošači putem centralnih termoenergetskih sistema;

1.50. **Proizvod vezan za energiju ili proizvod** – znači roba ili sistem sa uticajem na potrošnju energije u toku korišćenja, koji se stavlja na tržište ili upotrebu, uključujući delove sa uticajem na potrošnju energije u toku korišćenja koji se stavljaju na tržište ili upotrebu za potrošače i koji su namenjeni inkorporisanju u proizvod;

1.51. **Lista informacija proizvoda** – znači standardni dokument koji sadrži informaciju o proizvodu, pismeno ili elektronski;

1.52. **Drugi osnovni resursi** - označava vodu, hemikalije i druge supstance koje proizvod troši tokom normalnog korišćenja;

1.53. **Trgovac** - znači prodavac na malo ili fizičko ili pravno lice koje pruža na prodaju, angažuje ili angažuje kupovinu ili izlaže proizvode za potrošače ili instalator u okviru trgovačke delatnosti, plaćeno ili bez plaćanja;

1.54. **Snabdevač** (proizvoda vezanih energiju) – znači proizvođač, ovlašćeni predstavnik proizvođača ili izvoznik, koji izlaže proizvod na tržištu Republike Kosova;

1.55. **Stavljanje na tržište** - znači stavljanje proizvoda na raspolaganje po prvi put na tržište u Republici Kosovu;

1.56. **Stavljanje u promet** – znači prvo korišćenje proizvoda za njegovu namenu u Republici Kosovu;

1.57. **Grupa proizvoda** – znači grupa proizvoda koji imaju istu glavnu funkciju;

1.58. **Etiketa** - znači grafički diagram, u pisanoj ili elektronskoj formi, uključujući stepenasto zatvaranje koji koristi samo slova, gde svako slovo predstavlja jednu klasu i svaka klasa je u skladu sa štednjom energije, sa različitim bojama, u cilju informisanja potrošača o efikasnosti energije i potrošnji energije;

1.59. **Tehnička dokumentacija** – znači dovoljna dokumentacija za omogućavanje autoritetu nadgledanje tržišta da ocene tačnost etikete i listu informacija jednog proizvoda, uključujući izveštaje testiranja ili slične tehničke dokaze;

1.60. **Stavljanje na raspolaganje tržištu** - podrazumeva snabdevanje proizvoda za raspodelu ili korišćenje na tržištu Republike Kosova u okviru trgovačke delatnosti, plaćanjem ili bez plaćanja.

GLAVA II

POLITIKE ENERGETSKE EFIKASNOSTI

Član 4

Nacionalni ciljevi i mere politike u oblasti energetske efikasnosti

1. Ministarstvo postavlja da nacionalni cilj energetske efikasnosti za krajnju potrošnju ne bude veći od 1556 Ktoe u 2020. godini.

2. Ciljevi u oblasti energetske efikasnosti su sledeći:

- 2.1. uklanjanje prepreka za promovisanje energetske efikasnosti;
- 2.2. stavljanje u funkciju tehnologija visoke energetske efikasnosti, modernih sistema merenja i kontrole i sistema energetske menadžmenta;
- 2.3. primena modernih metoda energetske menadžmenta;
- 2.4. promovisanje korišćenja efikasnih uređaja i mašina, kao i obnovljivih izvora energije;
- 2.5. promovisanje finansijskih mehanizama i instrumenata i pružanje stimulativnih finansijskih i fiskalnih mera, u skladu sa ovim zakonom;
- 2.6. mobilizacija investicija u renoviranje zgrada;
- 2.7. saradnja između krajnjih potrošača energije, proizvođača, snabdevača na malo energijom, distributora energije i javnih institucija i organa u cilju postizanja nacionalnih ciljeva politika za energetske efikasnosti;
- 2.8. obezbeđivanje visokokvalitetnih energetske revizija, sistema energetske menadžmenta i energetske usluga na tržištu;
- 2.9. edukacija i podizanje svesti potrošača energije o značaju i koristima od sprovođenja mera za povećanje energetske efikasnosti;
- 2.10. promovisanje osnovnih i aplikativnih istraživanja u oblasti energetske efikasnosti.

Član 5

Nacionalni akcioni plan za energetske efikasnosti i godišnji izveštaj o napretku

1. Nacionalni akcioni plan za energetske efikasnosti (NAPEE) uvodi i opisuje radnje za postizanje ciljeva državne politike u polju energetske efikasnosti, uključujući sheme obavezne energetske efikasnosti, mere politika za energetske efikasnosti, postignutu ili predviđenu uštedu energije na nivou snabdevanja, prenosa, distribucije i krajnje energetske potrošnje, u smislu postizanja ciljeva nacionalne energetske efikasnosti.
2. Počev od 30. aprila 2019. godine, svake naredne tri (3) godine KAEE u saradnji sa drugim odgovornim stranama, revidira NAPEE koji dostavlja ministarstvu na razmatranje i Vladi Kosova na usvajanje. Plan obuhvata trogodišnje ciljeve EE-a.
3. Nakon usvajanja od strane Vlade, NAPEE se objavljuje na zvaničnom sajtu Ministarstva i ga upućuje Sekretarijatu Energetske zajednice najkasnije do 30. aprila odnosno godine.
4. Preispitani NAPEE sadrži i izveštaj o napretku za prethodni tro (3) godišnji plan za EE, uključujući i ispunjenje ciljeva ovog plana.
5. NAPEE sadrži procenu i, po potrebi, regulatorne i neregulatorne barijere za energetske efikasnosti, te predviđa mere za njihovo otklanjanje, uključujući i mere kojima se pruža podsticaj, stavljaju van snage ili menjaju zakonske ili regulatorne odredbe, usvajaju smernice i ili pojednostavljaju administrativne procedure.

6. Ministarstvo donosi podzakonski akt za utvrđivanje celokupnog okvira za NAPEE, uključujući i zahteve za izveštavanje.

7. Na godišnjoj osnovi, do 30. juna svake godine, KAEE priprema izveštaj o napretku u izveštavanju o godišnjim ciljevima energetske efikasnosti, u skladu sa sekundarnim zakonodavstvom koje je navedeno u stavu 1.13 člana 42 ovog zakona. Platforma nadgledanja i provere (MNV) će biti korišćena kada god je moguće prilikom obračuna energetske uštede i izveštavanja o merama iz NAPEE-a. Izveštaj se dostavlja Vladi i Sekretarijatu Energetske zajednice.

8. Da bi se uporedila ušteta energije i izvršila konverzija u uporedivu jedinicu, faktori konverzije će biti definisani u sekundarnom zakonodavstvu koje je utvrđeno u stav 1.5 člana 42 ovog Zakona.

9. Svake godine, do 30. Aprila, sve strane koje su odgovorne prema NAPEE dužne su da izveste KAEE o sprovođenju svojih aktivnosti predviđenih u NAPEE.

Član 6

Opštinski akcioni planovi za energetske efikasnost, sprovođenje i izveštavanje

1. Počev od 28. februara 2019. godine, svake treće (3) godine, opštine će pripremati i dostaviti KAEE nacрте opštinskih akcionih planova za energetske efikasnost, koji će sadržavati predložene politike energetske efikasnosti i mere za poboljšanje energetske efikasnosti, koje pokrivaju sve sektore koji funkcionišu na opštinskom nivou.

2. Pre usvajanja opštinskog akcionog plana za energetske efikasnost od strane Skupštine opštine, KAEE će proceniti njegovu usklađenost sa nacionalnim politikama energetske efikasnosti, ciljevima i relevantnim planovima i dostaviti svoje mišljenje sa preporukama u roku od šezdeset (60) dana od dana dostavljanja nacрта plana iz stava 1 ovog člana. Skupštine opštine moraju usvojiti nacionalne akcione planove za energetske efikasnost pre 31. marta odnosne godine i isti moraju pokrivati naredne tri (3) godine.

3. Plan, između ostalog, predviđa uspostavljanje i funkcionisanje opštinskih sistema energetskeg menadžmenta i praćenja, po potrebi, individualnih sistema energetskeg menadžmenta, uključujući energetske revizije za zgrade koje troše mnogo energije i/ili komunalna preduzeća, kao i renoviranje javnih zgrada u cilju ispunjenja minimalnih standarda energetskeg učinka, utvrđenih Zakonom o energetskeg učinka u zgradama, i drugim merama energetske efikasnosti preduzetim u objektima pod kontrolom opština.

4. U cilju implementacije opštinskog sistema energetskeg menadžmenta, opštine funkcionalizuju opštinske kancelarije za energiju sa osobljem koje je kvalifikovano za energetske menadžment u skladu sa važećim zakonom.

5. Svake godine, najkasnije do 30. aprila, Skupština opštine usvaja i podnosi KAEE izveštaj o napretku u sprovođenju opštinskog akcionog plana za energetske efikasnost za prethodnu godinu. Opštine mora da koriste posebnu softversku platformu i ili stranicu sa podacima za izveštavanje. Platformu za praćenje i verifikaciju obezbeđuje KAEE.

6. U roku od šezdeset (60) dana od dana prijema izveštaja prema stavu 5 ovog člana, KAEE ocenjuje postignuti napredak, procenjuje potrebe i predlaže korektivne ili druge mere za sprovođenje NAPEE na lokalnom nivou. Na osnovu primedbi KAEE, opštine će izmeniti, ako je potrebno, opštinski akcioni plan za preostali period za sprovođenje, najkasnije do 30. novembra odnosne godine.

7. Ministarstvo će objaviti šablon za definisanje oblika i sadržaja Opštinskog akcionog plana za energetska efikasnost i oblika i sadržaja Izveštaja o napretku u sprovođenju Opštinskog akcionog plana za energetska efikasnost ne kasnije od šest (6) meseci od stupanja na snagu ovog zakona.

8. Opštine redovno prate sprovođenje plana i postizanje ciljeva uštede energije. U tu svrhu, opštine će uspostaviti i upravljati informacionim sistemom za prikupljanje podataka o potrošnji energije u opštinskim zgradama i nadgledati uštede koje su postignute sprovođenjem mera u javnim zgradama, koristeći platformu zasnovanu na web-u za izveštavanje (MVP).

9. Opštine će na lokalnom nivou promovisati nacionalne politike za energetska efikasnost i informisati građane o koristima od mera za poboljšanje energetske efikasnosti i načinima za njihovo ostvarivanje.

10. Opštine, kao i druge javne institucije na lokalnom i centralnom nivou, koriste, kad god je moguće, preduzeća za energetske usluge i ugovaranje energetske učinka za obnovu i sprovođenje planova za poboljšanje energetske efikasnosti u dugoročnom pogledu.

GLAVA III EFIKASNOST U KORIŠĆENJU ENERGIJE

Član 7 Strategija za obnovu zgrada

1. Ministarstvo, uz podršku KAEE i u saradnji sa resornim ministarstvima nadležnim za izgradnju i ili upravljanje zgradama, izrađuje dugoročnu strategiju za mobilizaciju investicija za renoviranje javnih i privatnih stambenih i poslovnih zgrada. Ministarstvo dostavlja Nacrt strategije Vladi na usvajanje najkasnije šest (6) meseci nakon stupanja na snagu ovog zakona, kao poseban dokument. Strategija će sadržavati sledeće:

- 1.1. pregled fonda zgrada na nivou zemlje zasnovano na statističkim podacima i/ili uzorak, po potrebi, kategorija zgrada;
- 1.2. identifikaciju troškovno efikasnih pristupa za renoviranje koji se odnose na vrstu zgrada i klimatsku zonu;
- 1.3. politike i mere za podsticanje značajnih troškovno efikasnih renoviranja zgrada, uključujući značajna renoviranja po fazama;
- 1.4. buduću perspektivu koja pruža investicione smernice pojedincima, građevinskoj industriji i finansijskim institucijama;
- 1.5. procenu zasnovanu na dokazima o očekivanoj uštedi energije i širim koristima.

2. Strategija će uzeti u obzir ciljeve energetske efikasnosti iz Nacionalnog akcionog plana za energetska efikasnost, kao i socijalne aspekte koji mogu doprineti ublažavanju energetske siromaštva.

3. Nakon usvajanja u Vladi, Strategija će biti objavljena na zvaničnoj stranici Ministarstva.

Strategija će biti ažurirana svake tri (3) godine nakon toga i podneta Sekretarijatu Energetske zajednice.

Član 8

Renoviranje javnih zgrada

1. Kako bi se demonstrirala uzorna uloga javnih organa u energetske učinku zgrada, Vlada Republike Kosovo renovira jedan posto (1%) ukupne površine spratova zgrada sa grejanjem i/ili hlađenjem u vlasništvu i na korišćenju od strane centralne vlade, svake godine, radi ispunjenja najmanje minimalnih zahteva za energetske učinak u skladu sa Zakonom o energetske učinku u zgradama.

2. Stopa renoviranja od jedan posto (1%) izračunava se počev od 1. decembra 2017. godine i izračunava se na osnovu ukupne površine zgrada čija ukupna korisna površina veća od petsto kvadratnih metara (500m²) koje, na dan 1. januara svake godine, ne ispunjavaju nacionalne zahteve za minimalni energetske učinak u skladu sa Zakonom o energetske učinku u zgradama. Ovaj prag od 1. januara 2019 godine treba smanjiti na dvesta pedeset kvadratnih metara 250 m².

3. Pri sprovođenju mera za sveobuhvatno renoviranje zgrada centralne vlade u skladu sa stavom 1 ovog člana, treba razmotriti zgradu u celini, uključujući omotač, opremu, funkcionisanje i održavanje zgrade.

4. Zahtevi utvrđeni u stavovima 1 i 2 ovog člana ne primenjuju se na sledeće kategorije zgrada:

4.1. zgrade koje su deo nacionalne kulturne baštine i ako bi ispunjenje minimalnih zahteva energetske učinka na neprihvatljiv način promenilo njihov karakter ili izgled;

4.2. zgrade koje su u vlasništvu oružanih snaga ili centralne vlade i koje služe ciljevima nacionalne odbrane, osim pojedinačnih prostora za stanovanje ili kancelarijskih zgrada za oružane snage i drugo osoblje koje zapošljavaju nacionalni organi za odbranu;

4.3. zgrade koje se koriste kao objekti za obrede i verske aktivnosti.

5. Ako tokom godine renovirane zgrade navedene u stavovima 1 i 2 ovog člana premaše stopu od jedan posto (1%), ovo se može uračunati u godišnju stopu renoviranja bilo koje od prethodne ili sledeće tri (3) godine.

6. Nove zgrade koje su u upotrebi ili u vlasništvu kao zamena za određene objekte centralne vlasti koje su demolirane tokom bilo koje od prethodne dve godine ili zgrade koje su prodane, demolirane ili stavljene van upotrebe tokom bilo koje od dve (2) prethodne godine kao posledica intenzivnije upotrebe drugih zgrada mogu se uračunati u godišnju stopu renoviranja.

7. Do 31. jula 2019. KAEE, u saradnji sa resornim ministarstvom nadležnim za upravljanje javnim objektima, će izraditi i staviti na raspolaganje javnosti listu objekata centralnih vlasti navedenih u stavu 2. ovog člana i isključiti objekte navedene u stavu 4 ovog člana. Ova lista će sadržavati najmanje sledeće podatke

7.1. površinu poda u m², i

7.2. energetska učinak svake zgrade ili odgovarajuće energetske podatke.

8. Ministarstvo, uz podršku KAEE i KFEE, priprema i podnosi Vladi na usvajanje podzakonske akte za tro (3) godišnji plan za renoviranje zgrada centralne vlade, koji će utvrditi najmanje:

8.1. spisak zgrada u vlasništvu i u upotrebi centralne vlade koje će biti renovirane svake godine, glavne mere energetske efikasnosti i predviđene troškove investicija;

8.2. implementacione aranžmane za renoviranje zgrada, uključujući mogućnost prenošenja ove odgovornosti na KFEE;

8.3. izvore i metode za finansiranje investicija, uključujući pripremu projekata, tenderisanje, izvršenja nabavki i radova, kao i verifikaciju nakon sprovođenja;

8.4. način izveštavanja KAEE o napretku u sprovođenju plana renoviranja.

9. KAEE će biti nadležna za uspostavljanje i upravljanje shemom do dostignutog minimuma zahteva za energetska efikasnost u obnovljenim objektima.

10. Svake godine, do 31 maja, KAEE će u saradnji sa KFEE, po potrebi izraditi i predstaviti ministru izveštaj, uključujući informacije o neophodnim izmenama i dopunama tri (3) godišnjeg plana obnove za institucije centralnih vlasti, po potrebi, broj ugovora zaključenih tokom prethodne godine, godišnja stopu obnavljanja objekata, mere energetske efikasnosti i ukupne troškove, rezultate verifikacije i energetska uštedu tokom prethodne godine, kao i druge relevantne informacije. Izveštaj će biti objavljen na zvaničnoj internet stranici ministarstva.

11. Vlada Kosova će podsticati druge javne organe koji ne pripadaju institucije vlade centralnog nivoa, kao što je utvrđeno u stav 1.2 člana 3 ovog zakona, uključujući regionalne i lokalne organe, kao i druge organe koji se rukovode javnim pravom, da sprovedu planove za renoviranje zgrada koje su u njihovom vlasništvu i upotrebi, prateći primernu ulogu zgrada institucije vlade centralnog nivoa utvrđene u stavovima 1 i 2 ovog člana.

Član 9

Kupovina od strane javnih organa

1. Autoriteti i organi centralne i lokalne uprave, kao i svi drugi javni autoriteti ili subjekti koji primenjuju Zakon o javnim nabavkama i/ili KFEE, kupuju samo proizvode, usluge i zgrade sa visokim učinkom energetske efikasnosti, u skladu sa Administrativnim uputstvom prema stavu 1.3 člana 42 ovog zakona.

2. Stav 1 ovog člana primenjuje se i na privatna pravna lica u slučaju ugovaranja nabavke radova, snabdevanja ili usluga koje su finansirane i ili subvencionisane sa najmanje pedeset posto (50%) iz javnih fondova ili uz finansijsku podršku KFEE-a.

3. Obaveza utvrđena u stavu 1 ovog člana primenjuje se na ugovore oružanih snaga samo u meri u kojoj njena primena ne prouzrokuje sukob sa prirodom i primarnim ciljem delatnosti oružanih snaga.

4. Prilikom tenderisanja za ugovore o uslugama sa značajnim energetska sadržajem, autoriteti i organi navedeni u stavu 1 ovog člana će proceniti mogućnost zaključivanja dugoročnih ugovora

o energetsom učinku kojima se osigurava dugoročna ušteda energije.

5. Ne dovodeći u pitanje stav 1 ovog člana, pri kupovini paketa proizvoda koji je kao celina obuhvaćen delegiranim aktom donetim u okviru zakonodavstva o energetsom etiketiranju proizvoda povezanih sa energijom, ukupna energetska efikasnost mora imati prednost u odnosu na energetska efikasnost pojedinačnih proizvoda u sklopu tog paketa, kupujući paket proizvoda koji je u skladu sa kriterijumom pripadnost najvišem razredu energetske efikasnosti.

Član 10

Obavezna šema energetske efikasnosti

1. Ministarstvo osniva Shemu Obavezne energetske efikasnosti u cilju postizanja kumulativnog cilja uštede energije, kao što je definisano u stavovima 3, 4. i 5. ovog člana. Cilj će biti postignut kombinacijom primene alternativnih mera definisanih u stavovima 6, 7. i 8. ovog člana i nametanjem obaveza za uštedu energije obaveznim stranama.

2. Operatori struje ili sistema toplotne energije ili preduzeća za maloprodaju energije i/ili distributeri tečnih energenata do maloprodavaca i/ili direktno snabdevanje krajnjih potrošača koji deluju na teritoriji Republike Kosova u skladu sa relevantnim zakonodavstvom smatraju se obavezanima sheme obavezne energetske efikasnosti. Među ovim obavezanima stranama Vlada će definisati one koji će doprineti ispunjenju obaveznih ciljeva energetske efikasnosti u skladu sa stavom 9 ovog člana.

3. Kumulativna ušteda energije prema shemi obavezne uštede će biti jednaka ispunjenju novih ušteda svake godine u periodu od 1. januara 2017. do 31. decembra 2020. 0,7% godišnje prodaje energije krajnjim potrošačima svih oblika energije po zapremini, u proseku u periodu tri (3) poslednje godine pre 1. januara 2016. Prodaja energije, po zapremini, a koja se koristi u prevozu će biti isključena iz ovog obračuna.

4. KAEE, utvrđuje kumulativne uštede energije koje treba ostvariti i koje odgovaraju vremenskom periodu navedenom u stavu 3 ovog člana. Pri izračunavanju kumulativnih ušteda energije navedenih u stavu 3 ovog člana.

4.1. koristi od nula zarez pet procenta (0,5%) za 2017. i 2018. godinu i nula zarez sedam posto (0,7%) za 2019. i 2020. godine;

4.2. dopušta da se uštede energije ostvarene u sektorima proizvodnje, distribucije i prenosa energije, uključujući infrastrukturu za efikasno centralno grejanje i hlađenje, kao rezultat sprovođenja zahteva utvrđenih u stavu 3 čl. 19 i 20 ovog Zakona uračunaju u meru ušteda energije propisanu stavom 3 ovog člana;

4.3. dopušta da se uštede energije koje su proizašle iz novih pojedinačnih mera koje se sprovode od 31. decembra 2008. godine i nastavljaju da imaju uticaj u 2020. godini i koje se mogu meriti i verifikovati uračunaju u meru ušteda energije propisanu stavom 3 ovog člana.

5. Primena stava 3 ne dovodi do smanjenja iznosa uštede energije navedenog u stavu 3 za više od dvadeset pet posto (25%). Ministarstvo obaveštava Sekretarijat Energetske zajednice o stavu 3 ovog člana najkasnije do 31. jula 2018. godine, uključujući elemente navedene u stavu 3 koji su primenjeni i obračun koji pokazuje njihov uticaj na količinu ušteda energije navedenih u stavu 3 ovog člana.

6. Kao alternativa nametanju ovih obaveza energetske efikasnosti za obavezane strane, Ministarstvo može izabrati da preduzme druge mere politika za delimično ispunjenje uštede energije između krajnjih potrošača, imajući u vidu da takve mere ispunjavaju kriterijume propisane u stavovima 7. i 8 ovog člana. Godišnji iznos nove uštede energije postignut ovim pristupom će biti jednak ili sličan procentu količine nove uštede energije propisane stavovima 3, 4. i 5 ovog člana KAEE će predložiti mere politika navedene u ovom članu, dok će ministarstvo nadležno za energetski sektor, u bliskoj saradnji sa Ministarstvom Finansija i Ministarstvom Trgovine i industrije dostaviti listu mera Vladi na usvajanje. Mere politika mogu obuhvatiti, ali nisu ograničene na sledeće mere politika ili kombinaciju istih:

6.1. porez na energiju ili CO2 koji ima za cilj smanjenje potrošnje energije kod krajnjih korisnika;

6.2. šema finansiranja i instrumenti ili finansijski podsticaji koji dovode do primene tehnologije energetske efikasnosti ili tehnika i utiču na smanjenje potrošnje energije kod krajnjih korisnika;

6.3. uredbe ili dobrovoljni ugovori koji dovode do primene tehnologije energetske efikasnosti ili tehnika i utiču na smanjenje potrošnje energije kod krajnjih korisnika;

6.4. standardi i norme koje imaju za cilj poboljšanje energetske efikasnosti proizvoda i usluga, uključujući objekte i vozila, izuzev kada su isti obavezujući i primenjivi na Kosovu;

6.5. sheme etiketiranja energije, izuzev onih koji su obavezujući i primenjivi na Kosovu;

6.6. obuka i obrazovanje, uključujući programere savetnike za energiju koji dovode do primene tehnologije energetske efikasnosti ili tehnika i utiču na smanjenje potrošnje energije kod krajnjih korisnika;

6.7. druge mere politika.

7. Ministarstvo će obavestiti Sekretarijat Energetske zajednice o merama politika koje usvaja, u skladu sa okvirom propisanim u stavu 1.5 člana 42 ovog zakona i pokazujući na koji način će biti postignut odgovarajući iznos uštede. Sekretarijat Energetske zajednice može napraviti predloge za modifikaciju tokom tri (3) meseca nakon obaveštenja.

8. Kriterijumi za mere politika donete u skladu sa drugim podstavom 6.2. stava 6 ovog člana uključuju sledeće:

8.1. mere politika obezbeđuju najmanje dva (2) srednja perioda do 31. decembra 2020. i dovode do ispunjenja cilja;

8.2. odgovornost svake poverene strane, strane koja učestvuje ili javnog organa sprovodioca, koji god bio u datom slučaju, je definisana;

8.3. količina potrebne uštede energije ili one koja treba biti postignuta merama politika je izražena u krajnjoj ili primarnoj potrošnji energije;

8.4. ušteta energije se račna primenom metoda i načela propisanih u stavu 1.5 člana 42 ovog zakona;

8.5. godišnji izveštaj o zabeleženoj uštedi energije predstavljaju strane učesnice, osim ako nije izvodljivo i stavljaju na raspolaganje javnosti;

8.6. nadgledanje rezultata je osigurano, a odgovarajuće mere su predviđene ako napredak nije zadovoljavajući;

8.7. uvodi se sistem kontrola koji takođe obuhvata nezavisnu proveru statistički značajnog udela mera za poboljšanje energetske efikasnosti; i

8.8. podaci o godišnjim trendovima uštede energije se objavljuju svake godine.

9. Ministarstvo će obezbediti da kada se preklapaju uticaj mera politika i individualne radnje ne dođe do dvostrukog obračuna uštede energije.

10. KAEE će izraditi tri (3) godišnji plan za sprovođenje sheme obaveza i dostaviti je ministarstvu. plan se po potrebi revidira svake godine. MAEE upravlja shemom obavezne energetske efikasnosti, uspostavlja kontrolu, izveštavanje, mere i verifikacioni sistem i izveštava ministarstvu.

11. Ministarstvo nadležno za energetski sektor, u saradnji sa Ministarstvom finansija i Ministarstvo trgovine i industrije je nadležno za odgovarajući rad sheme obavezne energetske efikasnosti.

12. Na osnovu predloga ministarstva, Vlada će usvojiti sekundarno zakonodavstvo kojim se definiše najmanje:

12.1. procenat kumulativnih ciljeva koje treba ispuniti preko alternativnih mera i procenat koji treba izdvojiti za obavezane strane;

12.2. lista obavezujućih strana uz kumulativne ciljeve dodeljene svakoj obavezanoj strani;

12.3. izbor obavezanih strana će biti zasnovan na transparentnim i nediskriminišućim kriterijumima uključujući zapreminu energije kojom rukuje svaka obavezana strana;

12.4. obaveza obavezanih strana u izveštavanju i olakšanju kontrole, merenja i provere od strane KAEE;

12.5. procedura prema kojoj obavezana strana može delimično ili u potpunosti otkupiti svoju obavezu prenosom na KFEE odgovarajućeg iznosa po paušalu za Ktoe, koji je definisala Vlada;

12.6. način kontrole, merenja, verifikacije i izveštavanja KAEE;

12.7. radnje i procedure koje trebaju da preduzmu nadležna ministarstva kako bi se osiguralo da obavezane strane vrše nadoknadu KFEE za neispunjene uštede energije.

13. Ukoliko se okolnosti promene, ministarstva nadležno za energiju može izmeniti i dopuniti plan naveden u stavu 10 ovog člana.

Član 11

Energetske revizije i sistemi energetskeg menadžmenta

1. Na osnovu NAPEE-a, KAEE razvija programe informisanja o koristima koje pruža upravljanje energijom i ohrabruje MSP da se podvrgavaju energetskeg revizijama i naknadnom sprovođenju preporuka iz ovih revizija. Na osnovu transparentnih i nediskriminatorskih kriterijuma i ne dovodeći u pitanje Zakon o državnim podrškama, Vlada Kosova preko KAEE ili KFEE iz NAPEE, može da uspostavi šeme podrške MSP-ovima, uključujući u slučaju zaključivanja dobrovoljnih sporazuma, za pokrivanje troškova energetske revizije koje će sprovesti licencirani revizori koji su upisani u registar revizora KAEE-a i sprovođenje troškovno efikasne preporuka iz energetskeg revizija ako se sprovedu predložene mere, kao i za sprovođenje sistema energetskeg menadžmenta pridržavajući se međunarodnih načela i standarda za energetskeg menadžmet do mere u kojoj je to tehnički izvodljivo i troškovno efikasno.

2. Preduzeća koja nisu MSP podležu energetskeg reviziji koja se sprovodi nezavisno i troškovno efikasno od strane registrovanog energetskeg revizora ili tima revizora, po potrebi, do 5. novembra 2018. godine, a najmanje svake treće (3) godine od datuma prethodne energetske revizije. Energetska revizija mora da ispunjava minimalne kriterijume na osnovu člana 12 stav 2.12 ovog Zakona.

3. Vlada Kosova će podsticati preduzeća navedena u stavu 2 ovog člana da uspostave sistem energetskeg menadžmenta i/ili okruženja sertifikovanog od strane nezavisnog organa u skladu sa relevantnim evropskim i međunarodnim standardima. U ovom slučaju, ova preduzeća će biti izuzeta od zahteva iz stava 2 ovog člana, pod uslovom da navedeni sistem menadžmenta uključuje energetskeg reviziju na osnovu minimalnih kriterijuma zasnovanim na stav 2.12 članu 12 ovog zakona.

4. Preduzeća koja su navedena u stavu 2 ovog člana i koja nemaju uspostavljeni sertifikovani sistem energetskeg menadžmenta i/ili okruženja iz stava 3 ovog člana, moraju izvršiti sledeće obaveze:

4.1. da imenuju energetskeg menadžera sa potrebnim tehničkim kvalifikacijama u energetskeg oblasti;

4.2. da uspostave odgovarajuću organizacionu strukturu za energetskeg menadžment u preduzećima i objektima;

4.3. da razviju i upravljaju sistemom za praćenje potrošnje energije u okviru poslova i/ili u objektima;

4.4. da izveštavaju KAEE u vezi sa izvršenim energetskeg revizijama, potrošnji energije, sprovedenim merama energetske efikasnosti i ostvarenim uštedama energije u prethodnoj godini, najkasnije do 31. marta svake godine.

5. Ministarstvo, podzakonskim aktom, objavljuje prvu listu preduzeća iz stava 2 ovog člana i utvrđuje minimalne zahteve koje moraju ispuniti ta preduzeća u vezi sa procedurama energetskeg menadžmenta i zahtevima izveštavanja. Ova lista se preispituje svake godine do 31 maja.

6. Energetska revizija utvrđena kao u stavovima 2 ili 3 ovog člana, može biti zaseban izveštaj ili deo šire procene okruženja. Tamo gde je to moguće, energetska revizija treba da sadrži

kao poseban deo procenu tehničke i ekonomske opravdanosti priključenja na postojeću ili planiranu mrežu grejanja ili hlađenja.

7. Bez prejudiciranja Zakona o državnoj pomoći, Vlada Kosova, preko KAEE ili KFEE, može sprovesti šeme podsticaja ili podrške za preduzeća iz stava 2 ovog člana radi sprovođenja preporuka iz energetske revizije i sličnih mera.

8. KFEE i ili nadležni organi, u zavisnosti od veličine i prirode investicija u energetske efikasnost, mogu tražiti obavezne energetske revizije od strane licenciranih energetske revizora na osnovu minimalnih kriterijuma iz stava 4 člana 12 ovog zakona, u slučaju projekata energetske efikasnosti u javnom ili privatnom sektoru koji su u potpunosti ili delimično finansirani iz državnog budžeta ili budžeta organa lokalne javne uprave ili KFEE.

Član 12

Energetski revizori i energetska revizija

1. Revizija energije obavlja se od nezavisnog revizora za energiju ili ekipu revizora, registrovanih u elektronskom registru koji je redovno ažuriran u KFEE-u.

2. KFEE je odgovorna za upravljanje svim šemama energetske revizije, to se utvrđuje podzakonskim aktima za energetske revizore i reviziju energije, koja će se usvojiti od ministra, a uređuje najmanje sledeće:

2.1. zahteve obuke za kvalifikaciju i / ili sertifikaciju ili akreditaciju energetske revizora, uključujući zahteve i način držanja završnih ispita;

2.2. metodu i procedure za stvaranje i održavanje elektronskog registra za reviziju energije i energetske revizora;

2.3. zahteve i procedure za registraciju kvalifikovanih energetske revizora u elektronski registar AKEE-a;

2.4. Kodeks ponašanja energetske revizora;

2.5. obaveze revizora u vezi sa izveštavanjem u AKEE;

2.6. metode i procedure za kontrolisanje kvaliteta izveštaja revizije energije i energetske revizora, na osnovu kontrole jednog uzoraka izveštaja o revizije energije koju oni realizuju;

2.7. razlozi i procedure o ukidanju iz registra revizora zbog slabe performanse i/ili kršenja kodeksa ponašanja.

3. Revizije energije treba da budu visokog kvaliteta, efektivni kosto i da se obavljaju na nezavisan način od energetske kvalifikovanih revizora i registrovani koji se angažuju za ovu svrhu ili pripadaju unutrašnjoj osoblju, pod uslovom da budu registrovani energetske revizori.

4. U cilju visokog garantovanja revizije energije i sistema upravljanja energije, Ministarstvo određuje minimalne transparentne kriterijume i ne diskriminirajuće za reviziju energije, na osnovu pod zakonskog akta prema stavu 1.6 člana 42 ovog zakona o modelima, uputstvima i drugim donetim dokumentima od AKEE kao i specifični zahtevi koji se mogu doneti od institucija koja finansiraju/podržavaju relevantne investicije u efikasnosti energije.

5. Revizije energije neće uključiti odredbe koje ometaju nalaze revizora nakon transferisanja jednog ponuđača energetske usluga, pod uslovom da klijent/potrošač nema primedbe za to.

Član 13

Raspoloživost energetske menadžmenta i druge šeme kvalifikacije, akreditacije i sertifikacije

1. KAEE može u NAPEE doneti i definisati mere kojima se promoviše održivost shema sertifikacije za sisteme upravljanja energijom. Druge relevantne sheme kvalifikacija, akreditacija i sertifikacija se mogu promovisati, uključujući obuku pružalaca usluga, energetskih upravnika, instalera energetskih elemenata u zgradama i drugih aktera na energetskom tržištu za podizanje kapaciteta, omogućavanje pouzdane službe za klijente i doprinos postizanju nacionalnih ciljeva za energetske efikasnost.

2. Šeme utvrđene u stavu 1 ovog člana stavljaju se na raspolaganje javnosti, uključujući i odgovarajuće mere za podizanje svesti.

Član 14

Informacije i obuke

1. KAEE će preduzeti odgovarajuće mere u cilju promovisanja i olakšavanja efikasne upotrebe energije od strane malih potrošača energije, uključujući i potrošače u sektoru domaćinstava. One mogu da obuhvataju pružanje informacija o raspoloživim fiskalnim podsticajima, mogućim pristupom finansiranju, grantovima ili subvencijama, projektima koji su primer, načinima i merenjima radi postizanja troškovno efikasnim i lako ostvarivim promenama u upotrebi energije i drugih relevantnim informacija.

2. KAEE će preduzeti odgovarajuće mere kako bi se osiguralo da su informacije o dostupnim mehanizmima za energetske efikasnost i finansijskim i pravnim okvirima transparentne i da se uopšteno raspodeljuju svim relevantnim akterima na tržištu, kao što su potrošači, pružaoci energetskih usluga, građevinari, arhitekti, inženjeri, ekološki i energetske revizori, instalateri građevinskih elemenata, po potrebi.

3. KAEE će preduzeti odgovarajuće radnje za osiguranje informacija o bankama i drugim finansijskim institucijama o mogućnostima učestvovanja, uključujući i javno-privatna partnerstva u merama finansiranja energetske efikasnosti.

4. KAEE će, u saradnji sa zainteresovanim stranama, operatorima tržišta i organima lokalne javne uprave, preduzeti delatnosti za podizanje svesti i, po potrebi, obuke za građane o prednostima i praktičnim aspektima preduzimanja mera energetske efikasnosti.

Član 15

Energetske usluge

1. Energetske usluge će pružati specijalizovana preduzeća za energetske usluge (ESCO), instaleri opreme, građevinska preduzeća, preduzeća za grejanje, revizori, građevinski nadzornici registrovani u Ministarstvu nadležnom za registraciju preduzeća ili bilo kojoj članici Evropske unije ili delu Energetske zajednice.

2. Specijalizovana preduzeća za energetske usluge (ESCO), u slučaju ugovaranja ili sprovođenja

mera energetske efikasnosti će u svojim ugovorima navesti najmanje sledeće:

- 2.1. jasno navedeno referentno stanje pre investicije na osnovu kojeg će se meriti i verifikovati energetske uštede;
- 2.2. jasan i transparentan spisak mera efikasnosti koje treba ostvariti ili rezultate efikasnosti koji se trebaju postići;
- 2.3. zagarantovane uštede koje će biti ostvarene primenom mera iz ugovora;
- 2.4. trajanje i faze ugovora, rokovi i period obaveštavanja;
- 2.5. Jasan i transparentan spisak obaveza svake ugovorne strane;
- 2.6. datumi referenci za uspostavljanje postignutih ušteda;
- 2.7. jasne i transparente korake koji se trebaju preduzeti za sprovođenje mere ili paketa mera i po potrebi relevantne troškove;
- 2.8. obaveze za potpuno sprovođenje mera iz ugovora i dokumentaciju svih izvršenih izmena tokom projekta;
- 2.9. pravila koja preciziraju uključivanje eventualnih zahteva u svakom podugovoru sa trećim stranama;
- 2.10. jasno i transparentno prikazivanje finansijskih implementacija projekta i raspodelu učešća obeju strana u ostvarenim novčanim uštedama i naknada pružaocu usluga;
- 2.11. jasne i transparentne odredbe za merenje i verifikaciju garantovanih usluga, kontrole kvaliteta i garancije;
- 2.12. odredbe koje objašnjavaju postupak za rešavanje promene okvirnih uslova koji utiču na sadržaj i rezultate ugovora što znači: promena cene energije, intenzitet korišćenja neke instalacije;
- 2.13. detaljne informacije o obavezama svake ugovorne strane i kazna za kršenje obaveza.

3. KAEE će na svojoj internet stranici objaviti:

- 3.1. najbolje prakse za ugovaranje energetske učinka, uputstva, ugovore kao model uključujući i klauzule koje treba uključiti u takve ugovore, kako bi se garantovale uštede energije i prava krajnjih korisnika;
- 3.2. spisak registrovanih pružaoca energetske usluga, koji treba redovno ažurirati;
- 3.3. svaki raspoloživi finansijski instrument, podsticaje, grantove i kredite za podršku projektima za usluge energetske efikasnosti.

4. KAEE će obezbediti kvalitetno razmatranje u okviru NAPEE u vezi sa trenutnim i budućim razvojem tržišta energetske usluga.

5. Ministarstvo će uz podršku KAEE identifikovati regulativne i neregulativne prepreke koje ometaju ugovaranje za energetske usluge i druge modele usluga za energetske usluge, kako za javni sektor tako i za privatni. Ministarstvo će predložiti Vladi Kosova usvajanje potrebnog sekundarnog zakonodavstva u cilju uklanjanja ovih barijera i za omogućavanje ugovaranja učinka energije, kako u privatno sektoru tako i u javnom.

6. Operatori prenosnog sistema, distributeri energije i dobavljači energije na malo su obavezni da se uzdrže od bilo kakve aktivnosti koja može da ometa zahtev i pružanje energetske usluge ili drugih mera poboljšanja energetske efikasnosti, ili ometaju razvoj tržišta za usluge ili takve mere, uključujući i zatvaranje tržišta za konkurenciju ili zloupotreba dominantnog položaja.

Član 16

Merenje

1. Potrošnja krajnjih potrošača koji koriste električnu energiju, prirodni gas ili toplotnu energiju, moraju se meriti individualnim brojilima koji tačno utvrđuju potrošnju energije u okolnostima kada je to tehnički moguće. Takva brojila se postavljaju po konkurentnim cenama u sledećim slučajevima:

1.1. kada se zamenjuje postojeće brojilo;

1.2. kada se postavlja nova linija u nekoj novoj zgradi ili zgradi na kojoj se obavlja značajno renoviranje kako se predviđa Zakonom o energetske efikasnosti u zgradama.

2. U slučajevima kada se merenje vrši putem pametnih mernih instrumenata i kada se postavlja pametno brojilo, krajnji potrošači se obaveštavaju o stvarnom vremenu korišćenja i ciljevima i prednostima energetske efikasnosti, posebno u pogledu potpunog potencijala u upravljanju očitavanjem brojila i praćenja potrošnje energije.

3. Na zahtev krajnjeg potrošača koji troši električnu energiju, operatori brojila moraju da osiguraju da osiguraju da brojilo može da meri električnu energiju koja je postavljena u mreži objekta krajnjih potrošača i da im se stavi na raspolaganje u lako razumljivom formatu.

4. Ukoliko se toplotna energija u obliku grejanja i hlađenja ili tople vode isporučuje nekoj zgradi iz mreže toplotne energije ili iz nekog centralnog izvora koji služi za više blokova zgrada, brojilo za merenje toplotne energije ili tople vode će biti instalirano u tački razmene toplotne energije ili u tački isporuke.

5. U zgradama sa više stanova i veće namena sa centralnim izvorom grejanja / hlađenja ili snabdevanja iz mreže za centralno grejanje ili iz nekog centralnog izvora koji služi bloku zgrada, individualna brojila za merenje potrošnje, uključujući i merenje distributera troškova grejanja, moraju se instalirati u skladu sa Zakonom o Toplotnoj energiji. Pravilima za raspodelu energije i troškova potrošene energije za toplu termalnu vodu takvih zgrada, odobrenih od strane Regulatornog ureda za energiju, obezbeđuju transparentnost i tačno merenje individualne potrošnje.

6. Ukoliko upotreba individualnih brojila nije tehnički ili finansijski primenljiva, individualni distributeri troškova grejanja će se koristiti za merenje potrošnje toplotne energije za svaki

radijator, osim ako se dokaže da takva instalacija ne bi bila isplativa. U tom slučaju se mogu razmotriti alternativne metode troškova – efikasnosti za merenje potrošnje toplotne energije.

7. Javna nabavka, instalacija, rad, održavanje i zamena takvih brojila se vrši u skladu sa Kodeksom merenja, kao što je propisano Zakonom o energetici, Zakonu o električnoj energiji i Zakona o toplotnoj energiji.

Član 17

Informacije o fakturisanju

1. Krajnji potrošači koji nemaju pametno brojilo moraju dobijati informacije o fakturisanju koje su tačne i zasnovane na trenutnu potrošnju, u skladu sa Administrativnim uputstvom zasnovano na sekundarno zakonodavstvo iz stav 1.7 člana 42 ovog zakona, za sve sektore obuhvaćene ovim zakonom Direktivom, uključujući distributere energije, operatore distributivnih sistema i kompanije za prodaju energije na malo, ukoliko je to tehnički izvodljivo i ekonomski opravdano. Ova obaveza se može ispuniti na osnovu sistema za redovno samoočitavanje od strane krajnjih potrošača kada oni saopštavaju očitani iznos sa njihovog brojila snabdevaču energijom. Fakturisanje može biti zasnovano na procenjeni potrošnji ili paušalnu potrošnju, samo u slučaju kada krajnji potrošač nije obezbedio očitavanje brojila za određeni period fakturisanja.

2. Krajni potrošači će imati mogućnost lakog pristupa putem interneta ili interfejsa brojilu, na dodatne informacije o istoriji potrošnje omogućavanjem detaljne kontrole individualne potrošnje. Istorijat takve potrošnje uključuju:

2.1. kumulativne podatke za najmanje tri (3) prethodne godine koje odgovaraju vremenskim intervalima za koje su iznete neprekidne informacije o fakturisanju, i

2.2. detaljne dnevne, nedeljne, mesečne i godišnje podatke prema vremenu korišćenja za period od najmanje dvadeset četiri (24) prethodna meseca ili period od samog početka ugovora o snabdevanju, ako je ovo kraće.

3. Bez obzira na to da li postoje pametna brojila ili ne, kada je fakturisanje energije i istorijat o potrošnji dostupan krajnjim potrošačima, na zahtev krajnjeg potrošača takve informacije će biti dostupne pružaocu energetske usluge, koje navede krajnji potrošač. Krajnjim potrošačima se pruža mogućnost za elektronsko informisanje u vezi fakturisanja i faktura koje oni dobijaju, treba da imaju jasna i razumljiva objašnjenja o tome kako su doneti takvi zakoni kao i sveobuhvatni obračun tekućih troškova energije, na osnovu stava 1.7, člana 42 ovog zakona.

4. Snabdevači energijom moraju da pruže svojim potrošačima fleksibilne aranžmane za plaćanje tekućih troškova prema zahtevu, obezbediće potrošačima tačne i pravovremene informacije i procenu o energiju koju troše.

Član 18

Troškovi pristupa informacijama o merenju i fakturisanju

1. Krajnji potrošači će dobiti sve informacije o njihovim fakturama i fakturisanju za potrošenu energiju i imaće pristup svojim podacima o potrošnji na adekvatan i besplatan način.

2. Raspodela troškova informacija o fakturisanju za individualnu potrošnju grejanja i hlađenja u zgradama sa više stambenih jedinica i sa više namena, mora se izvršiti na neprofitnoj osnovi. U slučaju da ova obaveza bude prenet na treće lice, kao što je slučaj sa lokalnim snabdevačem

energetskih usluga, troškovi proizilaze iz merenja, razdvajanje i obračun trenutne individualne potrošnje u takvim zgradama se mogu smatrati kao preneti troškovi kojim se zadužuju krajni potrošači u meri da u kojoj su ti troškovi razumni i zasnovani na Pravilima o cenama toplotne energije koji su usvojeni od strane Regulatornog Ureda za Energiju.

GLAVA IV ENERGETSKA EFIKASNOST U SNABDEVANJU ENERGIJOM

Član 19 Promocija efikasnosti u snabdevanju energijom

1. U cilju promocije energetske efikasnosti za grejanje i hlađenje, uključujući i kogeneraciju visokog učinka, Ministarstvo će obaviti sveobuhvatnu procenu potencijala za primenu kogeneracije sa visokim učinkom, kao i efikasnosti grejanja i hlađenja do 30. novembra 2018. godine. Elementi i zahtevi takve procene se utvrđuju na osnovu sekundarnog zakonodavstva kao što je navedeno u stav 1.8 člana 42 ovog zakona.

2. Procena navedena u stavu 1 ovog člana će biti zasnovana na analizu troškova i beneficija i uzeće u obzir klimatske uslove, ekonomsku izvodljivost i tehničku podobnost za identifikaciju efikasnih rešenja za zadovoljavanje potreba za grejanje i hlađenje. Nadležno ministarstvo za energiju će pripremiti izradu metodologije za analizu troškova i beneficija u skladu sa zahtevima sekundarnog zakonodavstva kao što je navedeno u stav 1.9. člana 42 ovog zakona, u roku od tri (3) meseca nakon stupanja zakona na snagu.

3. Ako navedena procena iz stava 1 ovog člana i navedena analiza u stavu 2 ovog člana identifikuju potencijal za aplikaciju grejanja i hlađenja uz visoku efikasnost /ili efikasno hlađenje, dobiti koje premašuju troškove, Ministarstvo će predložiti vladi preduzimanje odgovarajućih mera, prema potrebi, za podršku i razvoj infrastrukture za efikasno centralno grejanje i hlađenje u kogeneraciji visoke efikasnosti od sagorevanja toplote bio mase i drugih izvora otpada i obnovljivih izvora energije. U tu svrhu će Ministarstvo blisko sarađivati sa nadležnim opštinskim organima po pitanju efikasnosti.

4. Nakon stupanja na snagu ovog zakona, investitori i/ili operatori instalacija, u skladu sa stavom 2 ovog člana, treba da obave analizu troškova - efikasnosti nivoa instalacija kad god postoji:

4.1. plan za nove centrale za toplotnu energiju sa ulaznom toplotnom snagom od 20 MW, radi procene troškova – beneficija funkcionisanja postrojenja centrale, kao centrale visoke efikasnosti kogeneracijom;

4.2. značajno renoviranje postojećih termocentrala sa ukupnim energetske doprinosom od preko 20 MW, radi procene troškova – beneficija njenog konvertovanja u centralu kogeneraciju visoke efikasnosti;

4.3. plan za izgradnju centralnog industrijskog postrojenja sa ukupnim doprinosom toplotne energije od preko 20 MW, koji pretvara izgublenu toplotu u iskoristivu temperaturu ili ako se takva centrala podvrgne značajnom renoviranju, za procenu i troškova – beneficija korišćenja izgubljenog grejanja za zadovoljavanje ekonomski opravdanih potreba, uključujući i primenu kogeneracije i daljinskih veza instalacije u mreži za grejanje i hlađenje;

4.4. plan za izgradnju nove mreže za grejanje i hlađenje na daljinu, ili postojeće mreže za grejanje i hlađenje. Postoji plan za izgradnju novog energetskog generatora sa ulaznom termičkom snagom od 20 MW ili je takva postojeće instalacija planirana za detaljno renoviranje kako bi se procenili troškovi – beneficije korišćenja izgubljene toplote od susednih industrijskih instalacija.

5. Odredbe stava 4 ovog člana se ne primenjuju za:

5.1. termocentrale sa vršnim opterećenjem i rezervne centrale koje rade ispod hiljadu i petsto (1 500) radnih sati godišnje kao prosečna rotacija za period od pet (5) godina, na osnovu postupka monitoringa koje je utvrdilo ministarstvo, kako bi se osiguralo da je ovaj kriterijum isključivosti ispunjen;

5.2. instalacije koje su postavljene blizu lokacije geološke deponije dioksid karbona.

6. Regulatorni ured za energiju će obezbediti da Pravilnik o postupku dobijanja ovlašćenja za izgradnju novih proizvodnih kapaciteta sadrži kriterijume koji imaju u vidu:

6.1. sveobuhvatne rezultate procene navedene u stavu 1 ovog člana;

6.2. rezultate analize troškova - beneficija navedenih u stavu 2 ovog člana; i

6.3. zahteve iz gore navedenog stava 4 ovog člana.

7. Sertifikovanje porekla električne energije proizvedene iz kogeneracije visoke efikasnosti se garantuje u skladu sa objektivnim kriterijumima, transparentnim i nediskriminatorskim kriterijumima utvrđenim u sekundarnom zakonodavstvu u stav 1.10 člana 42 ovog zakona.

Član 20

Transformacija, prenos i distribucija energije

1. Regulatorni ured za energiju će posvetiti dužnu pažnju merama energetske efikasnosti u vezi gasne infrastrukture i električne energije. Tokom razvoja tarifa i regulatora mreže, Regulatorni ured za energiju će uzeti u obzir troškove i beneficije svake mere i pružiće podsticaj mrežnim operatorima u pogledu mera za poboljšavanje energetske efikasnosti u kontekstu stalnog postavljanja pametnih mreža.

2. Regulatorni ured za energiju će osigurati da kodovi električnih mreža i mrežnih tarifa ispune kriterijume zasnovane na podzakonskim aktima u skladu sa stav 1.11 člana 42 ovog zakona.

3. Operator prenosnog sistema će obezbediti najkasnije do 31. decembra 2018. godine, da je:

3.1 preduzeta procena potencijala energetske efikasnosti, gasne infrastrukture i električne energije, posebno u pogledu prenosa, distribucije, upravljanja opterećenjem i interoperabilnosti i povezivanja sa instalacijama proizvodnje energije, uključujući i pristup malim proizvođačima; i

3.2. identifikovane konkretne mere i investicije za uvođenje poboljšanja troškova - efikasnosti energetske efikasnosti u mrežnoj infrastrukturi u vremenskom roku za njihovo uvođenje.

4. Regulatorni ured za energiju obezbeđuje da mrežni operatori budu stimulisani na poboljšanju efikasnosti u projektovanju i radovima na infrastrukturi i da tarife omogućavaju dobavljačima poboljšanje učešća potrošača u efikasnost sistema, uključujući odgovor na potražnju, u zavisnosti od nacionalnih okolnosti. On takođe obezbeđuju da operatori prenosnog sistema i operatori distributivnog sistema pružaju prioritetan ili zagarantovan pristup mreži električne energije iz kogeneracije sa visokim stepenom efikasnosti i prioritetnu otpremu električne energije iz kogeneracije visoke efikasnosti, sve dok je moguć siguran rad nacionalnog sistema električne energije.

5. Regulatorni ured za energiju će usvojiti i objaviti pravila koja regulišu rangiranje različitih prioriteta u pristupu i otpremi prioriteta za različite vrste obnovljive energije i kogeneracije sa visokom efikasnošću a naročito olakšava povezivanje sa mrežnim sistemom električne energije proizvedene iz kogeneracije sa visokom efikasnošću od strane malih i mikro proizvodnih jedinica.

6. Kada je to tehnički i ekonomski izvodljivo, operatori kogeneracije visoke efikasnosti mogu da pruže balansirajuće usluge i druge operativne usluge na nivou operatora distributivnog sistema ili operatora prenosnog sistema i treba da obezbede da su ove usluge deo procesa tenderskih usluga, na transparentan i nediskriminatorski način.

7. Kada je to pogodno, operatori prenosnog i distributivnog sistema moraju da podstaknu da se kogeneracija visoke efikasnosti smesti u blizini oblasti potražnje čime se smanje opterećenje povezivanja i korišćenja sistema.

8. Proizvođači električne energije iz kogeneracije sa visokom efikasnošću koji žele da se povežu na mrežu imaju pravo da objave poziv na tender za radove priključenja.

9. Regulatorni ured za energiju ohrabruje izvore potražnje, kao što su reakcija na potražnju, da zajedno učestvuju putem ponude na tržište na veliko i malo. On obezbeđuje da operatori prenosnog i distributivnog sistema u ispunjavanju zahteva za balansiranje i pomoćne usluge, tretiraju pružaoce odgovora potražnje, uključujući agregatore, na nediskriminatorski način, na osnovu njihovih tehničkih sposobnosti.

10. U zavisnosti od unutrašnjih i tehničkih ograničenja u upravljanju mrežom, Regulatorni ured za energiju promovise pristup i učešće na odgovor potražnje na balansiranim tržištama, rezervi i drugih usluga sistema, između ostalog traženjem operatora prenosnog i distributivnog sistema u bliskoj saradnji sa pružaoциma usluga potražnje i potrošačima, radi utvrđivanja tehničkog modaliteta za učešće na ovim tržištima na osnovu tehničkih zahteva i sposobnosti za odgovor na potražnju, uključujući i učešće agregatora.

GLAVA V

Etiketiranje energije

Član 21

Označavanje energije

1. Na osnovu predloga odgovarajućeg Ministarstva za energiju i odgovarajućeg Ministarstva za trgovinu, Vlada Kosova usvaja pod zakonske akte koji određuju okvir koji se sprovodi za proizvode u vezi sa energijom stavljene na tržište ili u upotrebi na teritoriji Republike Kosova. Podzakonski akti treba da odrede etiketiranje tih proizvoda i obezbeđenje standardne

informacije o efikasnosti energije, potrošnji energije kao i drugim izvorima proizvoda tokom korišćenja i dopunske informacije o proizvodima i na taj način omogućće potrošaćima da izaberu naj efikasnije proizvode kako bi smanjili njihovu potrošnju energije.

2. Kako bi se ispunili zahtevi pod zakonskih akata, prema stavu 1 ovog člana, odgovarajuće Ministarstvo za energiju određuje detaljne zahteve koji se odnose na etike i informaciju o specifičnim proizvodima koji treba da budu u skladu sa ovim zakonom.

3. Snabdevač proizvodima navedenim u ovom članu treba da:

3.1. obezbedi da svaki pojedinačni proizvod, koji je stavljen na tržište, ima besplatnu tačno odštampanu etiketu sa informacionim listom proizvoda, u skladu sa zahtevima koji su navedeni u stavovima 1 i 2 ovoga člana;

3.2. obezbedi tačnost etiketa i informacionih listova proizvoda koje pruža i da izradi dovoljnu tehničku dokumentaciju za omoguććavanje procene tačnosti;

3.3. postupi u skladu sa svim specifičnim zahtevima, kao što će se utvrditi pod zakonskim aktima prema stavu 1 ovog člana.

4. Trgovac proizvoda će:

4.1. postaviti obezbeđenu etiketu od snabdevača na vidljiv način, uključujući i to za prodaju iz daljine preko interneta, ali ne ograničavajući se jedino na internetu i tele marketing;

4.2. staviti na raspolaganju za potrošače informacionu listu proizvoda uključujući, prema zahtevu, i na fizički način na prodajnim mestima;

4.3. postupiti u skladu sa svim specifičnim zahtevima kao što će se utvrditi u pod zakonskim aktima prema stavu 1. ovog člana.

5. Snabdevač i trgovac će sarađivati sa autoritetom nadgledanja tržišta i preduzeti hitne mere za korigovanje svakog slućaja ne usklađenosti sa utvrđenim zahtevima u pod zakonskim aktima prema stavu 1. ovog člana i sa zahtevima prema stavu 2. ovog člana, koji su u njihovoj odgovornosti, sa njihovom inicijativom ili kada tako nešto se zahteva od autoriteta nadgledanja tržišta.

6. Odgovorno ministarstvo za trgovinu mora biti autoritet nadgledanja tržišta za obezbeđivanje sprovođenja odredbi ovog člana.

7. Podzakonski akti navedeni u stavu 1 ovog člana detaljno utvrđuju sledeće:

7.1. svaki specifičan zahtev u vezi sa obavezama snabdevača i trgovaca, ukoliko je potrebno;

7.2. način realizacije vaspitne aktivnosti i/ili promocione i informativne aktivnosti, kao što se može tražiti;

- 7.3. zahtevi za izveštavanje o etiketiranju energije;
- 7.4. način međunarodne saradnje i razmene informacija o nadgledanju i kontroli tržišta;
- 7.5. procedure na nacionalnom nivou o tretiranju proizvoda koji predstavljaju opasnost zbog ne usklađenosti sa ovim zakonom;
- 7.6. način za očuvanje međunarodne saradnje u vezi sa proizvodima kada se konstatuje da nisu u saglasnosti;
- 7.7. način utvrđivanja naglašenih zahteva u stavu 2. ovog člana;
- 7.8. druge odredbe koje su tražene.

8. Ministarstvo finansija, u saradnji sa Ministarstvom ekonomskog razvoja, izradiće administrativno uputstvo o finansijskim olakšicama za proizvode visoke energijske efikasnosti.

GLAVA VI KOSOVSKA AGENCIJA ZA ENERGETSKU EFIKASNOST

Član 22

Kosovska agencija za energetske efikasnosti

1. Kosovska agencija za energetske efikasnosti je centralno tijelo državne uprave odgovorno za praćenje i sprovođenje politika energetske efikasnosti.
2. KAEE se finansira iz budžeta Republike Kosova u skladu sa važećim zakonodavstvom.
3. Sedište KAEE-a je u Prištini.

Član 23

Dužnosti i odgovornosti KAEE-a

1. Dužnosti i odgovornosti KAEE:
  - 1.1. obavljanje ili ugovaranje analiza i preporuka politika promocije energetske efikasnosti;
  - 1.2. izrada nacionalnog akcionog plana za energetske efikasnosti;
  - 1.3. predlaže podzakonske akte za sprovođenje ovog zakona;
  - 1.4. izrađuje priručnike, uputstva, tehnička pravila za energetske efikasnosti u skladu sa zakonodavstvom na snazi;
  - 1.5. prikupljanje podataka relevantnih javnih institucija za rezultate testova i merenja

u skladu sa nacionalnim standardima energetske efikasnosti prema zakonodavstvu na snazi;

1.6. tehničku ocenu projekata energetske efikasnosti koje finansira KFEE, ako se to zahteva u skladu sa stavom 2 člana 37 ovog zakona;

1.7. izrada i koordinacija programa izgradnje kapaciteta sa relevantnim institucijama;

1.8. funkcionisanje i održavanje baze podataka o energetskej efikasnosti;

1.9. procena usklađenosti opštinskih planova za energetskej efikasnost sa Nacionalnim planom o energetskej efikasnosti i davanje preporuka opštinskim organima za poboljšavanje, tamo gde je to potrebno;

1.10. razvoj sistema monitoringa i implementacije Kosovskog plana za energetskej efikasnost i ispunjavanje nacionalnih ciljeva koji su indikativni za uštedu energije;

1.11. izrada izveštaja o napretku za sprovođenje Nacionalnog akcionog plana o energetskej efikasnosti i godišnjeg izveštaja o postignutom napretku u smeru nacionalnih ciljeva energetske efikasnosti;

1.12. podrška opštinama u pitanjima koje se odnose na planiranje i promociju energetske efikasnosti i sprovođenje različitih programa o energetskej efikasnosti na opštinskom nivou;

1.13. saradnja sa svim strukturama i okviru ministarstva i drugih relevantnih institucija u sprovođenju programa za povećanje energetske efikasnosti, obaveznih šema za energetskej efikasnost i finansijskih stimulativnog šema;

1.14. podrška za uključenje zainteresovanih strana u sprovođenju mera za povećanje energetske efikasnosti;

1.15. podsticanje energetske efikasnosti kroz kampanje za podizanje svesti javnosti na nacionalni nivo, uključujući dostupnost podsticajnih i drugih finansijskih šema u vezi sa tim;

1.16. priprema i ažuriranje zvanične stranice KAEE;

1.17. uspostavljanje i upravljanja šemom energetske revizije, kao i upravljanje energijom i ostalim šemama certifikacije ovog zakona, uključujući obuku revizora, registar energetskej revizija i revizora za energiju kao i kontrole kvaliteta prema članu 12 ovog zakona;

1.18. uspostavljanje i upravljanje šemama merenja i monitoringa mera energetske efikasnosti uključujući i one koje se odnose na član 8 za renoviranje javnih zgrada iz člana 10 ovog zakona o šemama energetske efikasnosti;

1.19. praćenje i sprovođenje energetskej revizija i sistema upravljanja energijom u objektima u kojima se troši energija u skladu sa članom 11 ovog zakona;

1.20. osnivanje i održavanje održivog sistema nadzora, verifikacije i izveštavanja za aktivnosti energetske efikasnosti u zemlji, i

1.21. druge aktivnosti kao što je predviđeno ovim zakonom kao i zakonom o učinku energije i drugim zakonima koji se odnose na energetske efikasnost.

2. Struktura, organizacija i unutrašnje funkcionisanje KAEE će biti uređeno Uredbom za internu organizaciju i sistematizaciju radnih položaja u KAEE.

GLAVA VII FOND ENERGETSKE EFIKASNOSTI I DRUGA NAČELA FUNKCIONISANJA

Član 24

Osnivanje Fonda za energetske efikasnost

Kosovski fond za energetske efikasnost Kosova se osniva ovim zakonom kao nezavistan, samostalan i održiv entitet, kako bi omogućio da Vlada Kosova ostvari svoje ciljeve politike za energetske efikasnost putem promocija, podrške i ili implementacija mera energetske efikasnosti kao i privlačenje investicija u oblasti energetske efikasnosti na održiv način.

Član 25

Osnivanje i pravni osnov KFEE-a

1. Osnivač Kosovskog fonda za energetske efikasnost je Republika Kosovo putem ovog zakona.

2. Kosovski fond za energetske efikasnost se osniva ovim zakonom kao nezavisan autonomni pravni subjekat od javnog interesa, sa punom pravnom osobenošću i pravnim identitetom poseban i istaknut od strane odbora direktora i izvršnog tela KFEE.

3. Bez ograničenja u sledećem, KFEE ima pravo da ugovora, tuži u svoje ime, svoje imovine, investicija u projekte energetske efikasnosti i da prihvati svaku vrstu povrećaja investicija, prihvata i dodeljuje grantove i donacije, pozajmice i druge finansijske instrumente za postizanje svojih ciljeva kao što je predviđeno ovim zakonom.

4. KFEE ima potpunu operativnu i administrativnu autonomiju i funkciju izvan okvira vladinih struktura Kosova i civilne službe Kosova i ne smatra se budžetskom organizacijom u smislu Zakona o upravljanju javnim finansijama i odgovornostima i Zakona o budžetu Republike Kosova.

5. Svi prihodi KFEE se obezbeđuju od donacija, povraćaja od investicija, naknada i drugih plaćanja dobijena ili zadužena u skladu sa ovim zakonom i važećim zakonima, upravljaju se na osnovu odredaba ovog zakona, podzakonskim aktima o KFEE koja su usvojena od strane Vlade Kosova i na osnovu internih pravila na snazi o definisanju operativnih pravila i postupaka KFEE. U slučaju neslaganja sa zakonom na snazi u vezi sa budžetom i troškovima KFEE, prevladaće ovaj zakon.

6. KFEE je odgovoran za treće strane sopstvenim kapitalom.

7. KFEE ima pravo na bankarski račun u bankama osnovanim na Kosovu.

8. KFEE posluje na čitavoj teritoriji Republike Kosova.

Član 26

Prilagođenost i usklađenost

1. KFEE ne finansira investicije koje se mogu povezati sa nezakonitim aktivnostima ili bilo kojim aktivnostima koje su zabranjene na osnovu važećih zakona. Svi finansijski instrumenti koje podržava KFEE moraju biti u skladu sa važećim finansijskim, socijalnim i zdravstvenim standardima i standardima životne sredine.

2. Sve investicije koje podržava KFEE moraju biti u potpunom skladu sa pravilima i uslovima relevantnih finansijskih instrumenata koji su utvrđeni od strane KFEE.

3. KFEE će se striktno pridržavati i preduzimaće sve mere koje sprečavaju i bore se protiv lažnih i koruptivnih praksi.

Član 27

Odbor direktora

1. Organi KFEE su odbor direktora i upravni odbor.

2. Odbor direktora KFEE je glavno upravno telo KFEE, odgovoran za ukupan nadzor KFEE u skladu sa svojim mandatom koji je utvrđen ovim zakonom i podzakonskim aktima o KFEE.

3. Odbor direktora sastoji se od sedam (7) članova i to:

3.1. jedan (1) predstavnik imenovan od strane Ministarstva ekonomskog razvoja, kao član sa pravom glasa;

3.2. jedan (1) predstavnik imenovan od strane Ministarstva finansija, kao član sa pravom glasa;

3.3. jedan (1) predstavnik imenovan od strane Ministarstva za javnu administraciju, kao član sa pravom glasa;

3.4. jedan (1) predstavnik imenovan od strane Zajednice kosovskih opština, kao član sa pravom glasa;

3.5. upravni direktor KFEE-a, kao član sa pravom glasa;

3.6. dva (2) nezavisna člana imenovana od strane dva glavna donatora u skladu sa kriterijumima i uslovima utvrđenim ovim zakonom i podzakonskim aktima i internim propisima KFEE-a, kao članovi bez prava glasa.

4. Interni pravilnici KFEE utvrđuju mehanizme za izbor nezavisnih članova odbora u slučaju da donatori više ne budu uključeni u KFEE.

5. Članovi odbora direktora se imenuju na mandat od tri (3) godine. Nakon isteke mandata članovima odbora, postojeće članovi nastavljaju da obavljaju dužnost kao vršioци dužnosti članova odbora sve do narednog izbora članova i uspostavljanja novog odbora.
6. Svaka odluka odbora direktora se donosi prostom većinom glasova članova odbora.
7. Članovi upravnog odbora moraju biti lica koja imaju istaknut integritet, adekvatno obrazovanje i najmanje pet (50) godina radnog iskustva, posebno relevantno za aktivnosti KFEE kao što su: finansije, ekonomija, inženjerija ili slične discipline.
8. Nijedan član odbora direktora neće biti izabrani zvaničnik, politički imenovan ili lice koje je držalo važnu ili rukovodeću poziciju u bilo kojoj političkoj partiji u bilo koje vreme u poslednja dvadeset i četiri (24) meseca.
9. Članovi odbora direktora mogu biti civilni službenici osim dva (2) nezavisna člana odbora direktora i upravnog direktora, koji ne mogu da imaju pozicije civilnih službenika.
10. Članovi odbora direktora se mogu ponovo birati najviše za još jedan naredni mandat.
11. Na prvoj sednici, izabrani članovi prvog odbora direktora, biraju predsedavajućeg iz redova svojih članova. Sve dok odbor direktora ne bude imenovao predsedavajućeg, ovu funkciju predsedavajućeg će kao vršilac dužnosti obavljati najstariji član odbora.
12. Predsedavajući mora da saziva, predsedava i obezbeđuje redovno održavanje sednica odbora direktora.
13. Članovi odbora direktora ne smeju imati sukobe interesa i obavljaju svoju dužnost na nezavistan način i samo u najboljem interesu KFEE, kao i na profesionalan i kolegijalan način. Očekuje se da članovi odbora donesu stručnost i specijalizovana znanja u odboru direktora, ali ni na koji način ne koriste svoj glas prema uputstvima ili interesima bilo koje strane ili interesne grupe. Svi članovi održavaju najviše etičke i profesionalne standarde tokom čitavog svog mandata. U izuzetnom slučaju da član Odbora direktora može imati lične ili druge razloge koji se mogu smatrati sukobom interesa za pitanja koja se odnose na određenu odluku, on ili ona će razmotriti taj slučaj Odboru direktora koji može odlučiti o njegovom ili njenu isključenost iz ovog konkretnog postupka donošenja odluka.
14. Članovi odbora direktora ili zaposleni u KFEE ne bi trebalo da dozvole i prihvate bilo koji pokušaj za uplitanje ili uticanje na njihove odluke tokom obavljanja svojih dužnosti od strane trećih lica i dužni su da obaveste odbor u vezi takvih nastojanja.
15. Članovi odbora direktora, komisije odbora direktora, savetnici i stručnjaci će čuvati poverljivost informacija koje dobijaju tokom obavljanja svojih dužnosti.
16. Članovi odbora direktora sa izuzetkom upravnog direktora KFEE, dobijaju nadoknadu od KFEE za učešće na sednicama odbora u skladu sa internim pravilima i budžetom KFEE.
17. U izuzetnom slučaju da član Odbora direktora može imati lični interes ili sukob interesa za pitanja vezana za određenu odluku, on ili ona će otkriti takav slučaj i biće isključeni iz ovog konkretnog odlučivanja.

Član 28

Nadležnosti odbora direktora

1. Odbor direktora:

- 1.1. imenuje i razrešava upravnog direktora KFEE na osnovu kriterijuma utvrđenih internim pravilnikom;
- 1.2. ovlašćuje upravnog direktora da potpisuje i izvršava sporazume;
- 1.3. odlučuje o kupovini, držanju i upravljanju imovinom KFEE;
- 1.4. usvaja i menja interni pravilnik, shodno stavovima 4. i 5. člana 42. ovog zakona;
- 1.5. usvaja trogodišnji (3) plan za razvoj poslovanja KFEE, godišnje planove koji se odnose na pokazatelje učinka koji su u vezi sa ovim planovima, razmatra napredak u dostizanju pokazatelja učinka najmanje tromesečno, a u slučaju negativnih odstupanja nalaže korektivne mere;
- 1.6. usvaja godišnji budžet, godišnji izveštaj i godišnje finansijske izveštaje;
- 1.7. usvaja depozite fondova KFEE u bankama Kosova;
- 1.8. odlučuje o ispunjavanju uslova korisnika KFEE i kriterijuma za ispunjavanje uslova za investicije koje može da podrži KFEE;
- 1.9. donosi odluke o utvrđivanju visina tarifa, uplata i zaduženja u skladu sa ovim zakonom;
- 1.10. usvaja imenovanje spoljašnjih revizora KFEE;
- 1.11. usvaja ukupan broj osoblja i njihovu nadoknadu u skladu sa preporukama upravnog direktora KFEE;
- 1.12. ostale nadležnosti i odgovornosti predviđene ovim zakonom i utvrđene internim pravilnikom KFEE;
- 1.13. daje razne preporuke za izmenu i dopunu ovog zakona na osnovu operativnog iskustva u njegovoj primeni.

Član 29

Razrešenje članova odbora direktora

1. Članovi odbora direktora se razrešavaju sa dužnosti u skladu i na osnovu odredaba ovog zakona, u slučaju da:

- 1.1. je nepogodan ili je izgubio kvalifikovanost da služi u odboru direktora na osnovu člana 27 ovog zakona;

1.2. je od strane suda osuđen za krivično delo pravosnažnom presudom i to kaznom zatvora u trajanju od šest (6) meseci ili više;

1.3. u slučaju da je dužnik ili je uključen kao dužnik u stečajnom postupku ili je bankrotirao;

1.4. zbog lošeg ličnog ponašanja, ako je diskvalifikovan ili je suspendovan od strane nadležnog organa za obavljanje profesije;

1.5. nije u stanju da vrši funkciji takvog mandata zbog mentalne ili fizičke nesposobnosti koja traje više od šest (6) meseci;

1.6. izostao je sa tri (3) uzastopne sednice odbora direktora bez opravdanog obrazloženja.

2. Član odbora direktora se razrešava sa dužnosti u slučaju da je angažovan u aktivnosti koje nisu u skladu sa standardima i integritetom u suprotnosti sa etičkim kodeksom KFEE ili je neprikladan za člana odbora direktora.

3. Procedura i postupak za donošenje odluke za razrešenje članova odbora mora se sprovesti u skladu sa internim pravilom KFEE.

4. Svaki član odbora ima pravo da podnese ostavku na svoju poziciju uz prethodnu najavu od najmanje jednog meseca. U slučaju ostavke, član odbora direktora obaveštava odbor direktora navodeći tačan datum stupanja na snagu njegove ostavke.

Član 30

Sednice odbora direktora

1. Sednicama odbora direktora predsedava predsedavajući ili u njegovom odsustvu lice koje je imenovano od strane predsedavajućeg.

2. Odbor direktora održava sednice onoliko često koliko to zahtevaju aktivnosti KFEE, ali ne manje od četiri (4) puta godišnje.

3. Sastanci odbora direktora se sazivaju obaveštavanjem svih članova odbora od strane predsedavajućeg koji sastavlja dnevni red na predlog upravnog direktora KFEE.

4. Sednica se može sazvati i na pismeni zahtev dva (2) člana odbora direktora.

5. Sednice odbora direktora se sazivaju saopštavanjem vremena, mesta i dnevnog reda sednice kao i odgovarajuće dokumentacije o kojoj će se diskutovati svi članovi odbora direktora i to najmanje deset (10) radnih dana pre datuma koji je određen za sednicu; u hitnim slučajevim sednice se mogu sazvati i u kraćem roku.

6. Svaki član odbora direktora ima jedan glas. U slučaju jednakog broja glasova, glas predsedavajućeg će biti odlučujući.

7. Kvorum za održavanje sednice i donošenje odluka na svakoj sednici odbora direktora se postiže

sa četiri (4) glasa članova odbora direktora, od kojih je najmanje jedan glas predsedavajućeg ili njegovog imenovanog lica.

8. Osim u slučajevima predviđenih ovim zakonom, odluke odbora direktora se donose prostom većinom prisutnih članova. Međutim, sednice i glasanje telekonferencijski su dozvoljeni, svake godine se održavaju najmanje dve (2) sednice odbora direktora ličnim prisustvom.

9. U skladu sa kriterijumima za kvorum kao što je napred navedeno, nijedan akt ili procesuiranje odbora direktora se ne može ukinuti zbog postojanja jednog ili više slobodnih mesta u odboru direktora.

10. Odbor direktora može pozvati osobe u svojstvu posmatrača i stručnjake na javnim sednicama odbora, koji neće imati pristupa poverljivim informacijama. Takvi posmatrači mogu biti predstavnici donatora, međunarodnih finansijskih institucija, udruženja, privrednih komora, grupa žena ili manjina i iz akademskog sveta. Zvanice i stručnjaci nemaju pravo glasa ali mogu da zatraže ili da budu pozvani od strane predsedavajućeg da se obrate odboru direktora.

11. Odbor direktora će oformiti komisiju za reviziju i upravljanje rizikom. Dodatne komisije se mogu osnovati od strane odbora direktora.

Član 31 **Upravni direktor**

1. Upravni direktor KFEE će biti i glavni izvršni zvaničnik KFEE sa punim radnim vremenom, odgovoran za celokupno rukovođenje i operativne odluke KFEE. Upravni direktor KFEE se imenuje od strane odbora direktora na mandat od tri (3) godine, sa mogućnošću ponovnog imenovanja na osnovu učinka i procene.

2. Upravni direktor KFEE-a mora da ima univerzitetsko zvanje iz ekonomije, upravljanja biznisom, inženjerije ili sličnih disciplina vezanih za aktivnosti KFEE-a. Upravni direktor KFEE-a mora imati najmanje pet (5) godina iskustva u rukovođenju u oblasti finansija i/ili upravljanja. On/ona mora tečno govoriti službene jezike i engleski jezik.

3. Pravila i procedure za kvalifikovanje i postupak i kriterijumi za izbor upravnog direktora Fonda, biće utvrđena internim pravilima KFEE.

4. Upravni odbor donosi sve upravljačke i operativne odluke za KFEE i odgovoran je za:

4.1. zastupanje i upravljanje poslovima KFEE kao i za sprovođenje odluka i politika odbora direktora;

4.2. davanje preporuka odboru direktora u vezi unapređenja poslovanja KFEE i usklađenosti sa ovim zakonom i ostalim važećim zakonodavstvom;

4.3. pripremu i predlog razvojnog biznis plana, godišnjih planova i finansijskih planova, uključujući nivo isplata i zaduženja kao i podnošenje finansijskih izveštaja na odobravanje;

4.4. izradu i podnošenje investicionih politika na usvajanje;

4.5. predstavljanje svih postupaka, pravila, naloga i uputstava koja su predložena na odobravanje od strane odbora direktora;

4.6. davanje preporuka u vezi sa imenovanjem spoljnog revizora KFEE;

4.7. angažovanje osoblja u skladu sa ovim zakonom;

4.8. vršenje drugih radnji u skladu sa ovim zakonom i internim pravilima KFEE;

4.9. praćenje napretka aktivnosti KFEE i priprema kvartalnih izveštaja o napretku za odbor direktora, odražavajući jasan nivo dostignuća i pokazatelja učinka, razlozi za moguća negativna odstupanja od planiranih ciljeva i predlog odgovarajućih aktivnosti za prevazilaženje situacija u potpunom skladu sa odredbama ovog zakona i internim pravilima za ovog Fonda.

5. Upravni direktor dobija naknadu od KFEE u vidu plate, koju određuje odbor direktora na preporuku predsedavajućeg. Ova plata treba da bude razumna nadoknada na osnovu budžeta KFEE i standardima korporativnog upravljanja.

Član 32

Razrešenje upravnog direktora

1. Odbor direktora može razrešiti upravnog direktora u svako doba pre isteka njegovog mandata na osnovu ovog zakona, ako je on:

1.1. neprikladan ili je izgubio podobnost da služi kao upravni direktor u skladu sa zahtevima iz člana 31 ovog zakona;

1.2. osuđen za krivična dela pravosnažnom presudom suda na kaznu zatvora od šest (6) meseci ili više;

1.3. sam dužnik ili je uključen kao dužnik u stečajnom postupku ili nesolventnosti;

1.4. zbog lošeg ličnog ponašanja diskvalifikovan ili suspendovan od strane nadležnog organa za obavljanje profesije;

1.5. nije u mogućnosti da obavlja funkciju takvog mandata zbog neke mentalne ili fizičke nesposobnosti koja traje više od šest (6) meseci;

1.6. sistematski odustaje sa posla bez opravdanih razloga predstavljenih pred predsedavajućim odbora direktora;

1.7. KFEE ne uspe u postizanju indikatora učinka utvrđenih u godišnjem planu, iz razloga koji padaju na teret upravnog direktora.

2. Upravni direktor se razrešava sa dužnosti ukoliko je uključen u aktivnosti koje nisu u skladu sa standardima i integritetom, u suprotnosti sa etičkim kodeksom KFEE, ili su neprikladne za upravnog direktora.

3. Procedura i postupak donošenja odluke za razrešenje upravnog direktora se trebaju sprovesti u skladu sa internim pravilima KFEE.

4. Upravni direktor ima pravo da podnese ostavku na svoju poziciju uz prethodnu najavu od najmanje jednog (1) meseca

Član 33

Funkcionalna načela

1. KFEE će funkcionisati u skladu sa zakonima Republike Kosovo i u zavisnosti od izvora fondova, u skladu sa pravilima i uslovima međunarodnih finansijskih sporazuma u slučaj u da KFEE koristi takve fondove.

2. Funkcionisanje KFEE će se zasnivati na sledećim osnovnim načelima:

2.1. potpuna transparentnost tokom funkcionisanja, uključujući i transparentnost prema javnosti;

2.2. transparentnost u javnoj nabavci i upravljanju finansijskih izvorima;

2.3. potpuno poštovanje načela odgovornosti i finansijskog izveštavanja;

2.4. Nediskriminacija, nepristrasnost i jednake mogućnosti za sve podnosioca zahteva;

2.5. Promocije i partnerstvo kao i saradnja u postizanju ciljeva sa privatnim sektorom, međunarodnim partnerima, državne institucije centralnog i lokalnog nivoa Kosova.

3. Sve investicije KFEE će biti zasnovane na tehničkim zaslugama projekta i podnosioca zahteva.

4. Fond će funkcionisati na trogodišnjoj (3) i jednogodišnjoj (1) programskoj osnovi. Aktivnosti KFEE će biti u skladu sa NAPEE, programima kojima se sprovode međunarodni ugovori i druge aktivnosti propisane za KFEE prema odredbama ovog zakona.

5. KFEE će delovati na održivoj osnovi sa dovoljno taksu ili resursa za pokrivanje administrativnih i operativnih troškova.

6. Upravljački dokumenti koji čine pravnu osnovu za funkcionisanje ovog Fonda su ovaj Zakon i međunarodni propisi koja uređuju pravila i procedure za funkcionisanje KFEE, koja donosi Odbor direktora. Međunarodne propise čine :

6.1. Pravilnici koji regulišu načela i modalitete za funkcionisanje fonda;

6.2. Otvoren poziv za podnošenje predloga za kvalifikovane korisnike koji mogu zatražiti i iskoristiti finansijske instrumente i programe fonda.

7. Osoblje fonda mora poštovati u potpunosti i da postupa u skladu sa funkcionalnim načelima i etičkim kodeksom koje odobrava odbor direktora.

Član 34

Cirkularne i necirkularne komponente

1. Kako bi osigurala održivost, KFEE će u načelu funkcionisati kao cirkularni mehanizam ograničen na stav 1.39 člana 3 ovog zakona.
2. KFEE će paralelno održavati jednu necirkularnu komponentu za nuđenje donacija, delimične garancije i druge neobnovljive finansijske instrumente koji se mogu iskoristiti i kao nepovratni za fondove koje KFEE obezbeđuje od finansijskih institucija pod uslovom vraćanja. Bez obzira na izvor ili izvore finansiranja, ukupni budžet KFEE za neobrtne komponente će biti dovoljne za pokrivanje svih administrativnih i operativnih troškova koje se odnose na ovu komponentu.
3. Raspodela fondova u cirkularnoj komponenti ili necirkularnoj će biti navedena u relevantnim sporazumima fondova u KFEE.
4. Obrtne i neobrtne komponente fonda će biti nadgledane odvojeno, koristeći odvojene sisteme nadgledanja i računovodstva.
5. Prenos sredstava neobrtne komponente na obrtnu komponentu ili sa obrtne komponente na neobrtnu komponentu se može izvršiti odlukom Odbora direktora, kojom se u potpunosti iznose razlozi takve odluke i uz prethodno odobrenje ministarstva nadležnog za energetske sektor i Ministra finansija, kao i prethodnu saglasnost donatora ili međunarodne finansijske institucije koja je izdvojila data sredstva, kada je to primenjivo.

Član 35

Tipovi finansijskih instrumenata

1. KFEE na osnovu Odluke odbora direktora nakon što obezbedi saglasnost Ministarstva za ekonomski razvoj i Ministarstva finansija, može da razvija i nudi različite finansijske instrumente pod cirkularnom i necirkularnom komponentom koje promovišu investicije u oblasti energetske efikasnosti, uključujući i integraciju obnovljivih izvora energije u izgrađenim okruženjima kao što su solarni toplotni sistemi, geometrijsko hlađenje i grejanje, korišćenje biomase i slično.
2. Svaki finansijski instrument će biti projektovan i implementiran uz potpuno poštovanje lokalnog važećeg zakonodavstva i međunarodnih finansijskih sporazuma u slučaju da se primenjuju.
3. U svakom slučaju, KFEE i korisnici će potpisati sporazume koji definišu pravo i obaveze stranaka.
4. Finansijski instrumenti i povezani sporazumi mogu između ostalog uključivati:
  - 4.1 Sporazume o energetske uslugama za projekte koji će se u potpunosti implementirati kroz fond, kao što je definisano članom 37 ovog zakona;
  - 4.2. druge vrste ugovora, kombinovanih ili nekombinovanih sa grantovima za projekte koje će financirati KFEE za potrošače domaćinstva koja ispunjavaju uslove i moguće druge korisnike;
  - 4.3 drugi instrumenti finansiranja i ugovori koji imaju za cilj javnost i/ili potrošače energije iz privatnog sektora za podršku i/ili sprovođenje mera EE propisanih za KFEE

u arhiviranju energetske efikasnosti propisane Zakonom o energetskej efikasnosti.

5. KFEE će voditi odvojene račune za svaki proizvod.

Član 36

Opšti uslov za implementaciju projekata podržanih od strane KFEE-a

1. KFEE će izbliza pratiti implementaciju sporazuma sa korisnikom, kako bi se osiguralo ispunjavanje svih uslova utvrđenih u ugovoru na transparentan i profesionalan način.
2. Postupci procene i sastav komisija za procenu realizovanih tendera od strane fonda ili od strane korisnika fonda, biće opisani u Pozivu za predloge. Komisija za procenu fondova će obavezno uključivati jednog nezavisnog stručnjaka koji poseduje relevantnu stručnost za projekat koji razmatra, a koji će potvrditi da tender ispunjava minimalne tehničke uslove i specifikacije navedene u Pozivu za predloge i/ili dokumentaciju tendera.
3. Fond će izvršiti plaćanja samo nakon što su ispunjeni uslovi i primenjivaće kažnjavanje samo u slučaju neusklađenosti sa relevantnim sporazumima.

Član 37

Sporazumi o energetskeim uslugama

1. Ugovor o energetskeim uslugama će biti glavni instrument KFEE za sprovođenje investicija energetske efikasnosti u javnim subjektima u obrtnoj komponenti
2. Sporazum o energetskeim uslugama se potpisuje između KFEE i javnog entiteta, čime se KFEE omogućava da investira svoje fondove u projekte energetske efikasnosti i da povрати investiciju od javnog entiteta na osnovu predviđenih ušteda u smislu troškova energije.
3. Sporazum o energetskeim uslugama će biti implementiran na sledeći način:
  - 3.1. KFEE će izdati Poziv za izražavanje interesa kojim se definišu sve odredbe i uslovi Ugovora o energetskeim uslugama uključujući, ali ne ograničavajući se samo na kriterijume, minimalne tehničke i druge uslove, dokumentaciju podnosilac zahteva treba da dostavi, metodologije i ključne pretpostavke za obračun osnovice energije i projektovanu uštedu energije, obrasce prijave;
  - 3.2. na osnovu "prvi došao, prvi uslužen", KFEE će odrediti projekte za EE koji ispunjavaju uslove, izvodljivi su i isplativi na osnovu kriterijuma određenih u Pozivu za izražavanje interesa;
  - 3.3. za svaki projekat koji ispunjava uslove, EE mere će biti detaljno definisane, a energetska osnovica i projektovana ušteda energije iz investicije će biti obračunata;
  - 3.4. za projekte koji su definitivno izabrani, KFEE će potpisati Sporazum o energetskeim uslugama sa javnim entitetom. Ovaj ugovor će između ostalog sadržati:

3.4.1. vrednost investicija od strane KFEE;

3.4.2. predviđene uštede energije i rok povraćaja investicije;

3.4.3. jasne odredbe otplate kompenzacije investicija kod KFEE;

3.4.4. period otplate kompenzacije investicija kod KFEE, broj zahteva i iznos otplate, prema sporazumu sa primaocem investicije;

3.4.5. broj rata, zasniva se na projektovane uštede energije, kao što je definisano u ugovoru koje je potpisan sa KFEE, za period ne duži od petnaest (15) godina, u tromesečnim ratama ili na drugi sličan način; period otplate i/ili iznos rata se može prilagoditi prema mogućim promenama cene energije, pod uslovom da se celokupan iznos otplati u periodu ne dužem od petnaest (15) godina.

4. KFEE će biti odgovoran za organizovanje priprema tehničkih specifikacija, projektovanju i ostaloj dokumentaciji i ostale srodne projektne dokumentacije, javne nabavke radova i usluga i potpisivanja svih ugovora sa ekonomskim operaterom.

5. Konačni završetak radova i usluga će biti sertifikovan od strane komisije za prijem, čiji će sastav biti određen Pozivom za predloge i/ili u tenderskoj dokumentaciji.

6. Sertifikovanje konačnog završetka projekta se smatra potvrda projektovanih ušteda energije a institucija koja ih koristi će vratiti kapitalnu investiciju kod KFEE, uključujući i sve usluge za koje je postignut sporazum.

7. Ugovor o energetskeim uslugama neće se smatrati javnim dugom prema Zakonu o javnom dugu.

Član 38

Izvori finansiranja KFEE-a

1. Izvori finansiranja KFEE-a uključuju:

1.1. početni kapital Fonda kojim će biti omogućeno osnivanje i prve godine funkcionisanja dok Fond ne postane samoodrživ. Početni kapital se može koristiti za pokrivanje operativnih troškova i biće održavan pod ministarstvom nadležnim za finansije. Početni kapital može biti obezbeđen iz državnog budžeta ili uz pomoć donatora ili kombinacijom oba izvora;

1.2. kapitalni doprinosi od strane Vlade Kosova ili donatora u vidu donacije ili subvencije;

1.3. doprinosi u naturi od strane Vlade Kosova, kao što su davanje kancelarija ili slično;

1.4. cirkularni kapital koji je investiran u vidu sporazuma o uštedi energije (SUE) ESA ili drugih proizvoda;

1.5. prihodi od investicija u obliku novčanih kazni, plaćanja kamata;

1.6. prihodi od investiranja kapitala i deponovanih sredstava;

1.7. doprinosi u kapitalu koji proističu iz drugih izvora kao što je propisano iz odredbi

ovog zakon, kao što je shema obavezne energetske efikasnosti;

1.8. pozajmice.

Član 39

Tarife

1. KFEE će naplaćivati takse kako bi se osigurala održivost, kako u obrtnoj tako i u neobrtnoj komponenti.

2. Visina taksi se zasniva na principu funkcionisanja, upravljanje i administracije KFEE se rukovodi racionalnošću, efikasnosti i efektivnim korišćenjem administrativnih i drugih izvora, a u isto vreme i obezbeđivanja održivog poslovanja.

Član 40

Finansijsko izveštavanje i revizija

1. KFEE će voditi račune i registre u skladu sa međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja (MSFI) kako bi se prikazivalo sopstveno funkcionisanje i finansijsko stanje.

2. Finansijska godina KFEE počinje prvog dana januara i završava se poslednjeg dana u decembru.

3. KFEE priprema godišnje finansijske izveštaje u skladu sa Međunarodnim Standardima Finansijskog Izveštavanja /MSFI. Finansijski izveštaji KFEE se revidiraju i objavljuju najkasnije do 30. juna za prethodnu godinu.

4. Obračuni, knjige i finansijski izveštaji KFEE se revidiraju od strane spoljnog nezavisnog revizora sa liste zakonski odobrenih revizora i revizorskih firmi Kosovskog odbora za finansijsko izveštavanje imenovan od strane odbora direktora. Isti spoljni revizor ili revizorska firma ne može biti angažovana više od tri (3) godine za redom.

5. KFEE treba da podnese revizorske finansijske izveštaje odboru direktora na usvajanje.

6. Upravni direktor je odgovoran da odboru direktora preda revizorske finansijske izveštaje KFEE najmanje petnaest (15) dana pre njihove finalizacije i usvajanja.

7. KFEE treba da objavljuje godišnji izveštaj i revidirane finansijske izveštaje na svojoj internet stranici.

8. Godišnji izveštaj će između ostalog uključivati sve relevantne informacije o aktivnostima i ostvarenim ciljevima tokom izveštajne godine, spisak projekata, finansijske izvore za finansiranje, povraćaje i na raspolaganju.

9. KFEE godišnje izveštaje šalje Vladi Republike Kosova najkasnije do 31. marta naredne godine za prethodnu fiskalnu godinu.

10. Kao javni entitet KFEE je takođe predmet revizije od strane generalnog revizora Republike Kosova.

GLAVA VIII KAZNE NE ODREDBE

Član 41

Prekršajna sankcija novčanom kaznom

1. Energetski inspektor za utvrđene prekršaje na osnovu ovog zakona izriče kaznu za prekršaj.
2. Za kršenje članova 11 i 12 ovog zakona prekršajno se kažnjavaju sledeća lica:
  - 2.1. fizičko lice i odgovorno lice pravnog lica u iznosu od trideset (30) do dve hiljade (2,000) evra;
  - 2.2. fizičko lice koje obavlja privatnu delatnost od dvesta (200) do pet hiljade (5,000) evra;
  - 2.3. pravno lice od petsto (500) do dvadeset hiljada (20,000) evra.
3. U prekršajnoj odluci se određuje rok za plaćanje novčane kazne od petnaest (15) do devedeset (90) dana.
4. U slučaju da kazna bude plaćena u roku koji je određen u prekršajnom nalogu, kažnjeni se oslobađa za pedeset posto (50%) iznosa novčane kazne koji je izrečen.
5. Ako izvršilac delimično ili u celosti ne plati kaznu u roku koji je propisan, inspektor treba da pokrene sudski postupak pred nadležnim sudom.
6. Nakon plaćanja novčane kazne, jedan primerak se dostavlja energetskom inspektoratu.
7. Operatori prenosnog sistema, distributeri energije, kao i dobavljači energije na malo koji ometaju razvoj tržišta energetskih usluga, uključujući blokiranje pristupa na tržište energetskih usluga za konkurenciju i zloupotrebom dominantnog položaja, kazniće se u skladu sa Zakonom o konkurenciji od strane Komisije za konkurenciju.
8. Protiv odluke energetskih inspektora, nezadovoljna strana u roku od osam (8) dana od dana prijema odluke može da podnese žalbu Inspektoratu za energiju, koji u roku od trideset (30) dana od dana prijema žalbe odlučuju o žalbi. Žalba koja je uložena protiv odluke inspektora za energiju ne odlaže izvršenje ove odluke.
9. Protiv odluke energetskog inspektora, nezadovoljna strana ima pravo da pokrene upravni spor u skladu sa važećim zakonom o opštem upravnom postupku.
10. U pogledu primene sheme obavezne energetske efikasnosti, posebne odredbe člana 10. ovog zakona se primenjuju umesto odredbi ovog člana.

GLAVA IX PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 42 Podzakonska akta

1. Ministarstvo donosi sledeća podzakonska akta u cilju sprovođenja zakona:
  - 1.1. Administrativno uputstvo za obračun električne energije kogeneracijom;
  - 1.2. Administrativno uputstvo o metodologiji utvrđivanja efikasnosti procesa kogeneracije;
  - 1.3. Administrativno uputstvo u vezi zahteva o energetskej efikasnosti za kupovinu produkta, usluga i objekata od strane institucije na centralnom nivou;
  - 1.4. Administrativno uputstvo o sadržaju energije goriva namenjenih za krajnju upotrebu;
  - 1.5. Administrativno uputstvo o zajedničkim metodama i principima za obračun uticaja energetske efikasnosti;
  - 1.6. Pravilnik o minimalnim kriterijumima za energetske revizije uključujući i one koje su završene kao deo sistema upravljanja energijom;
  - 1.7. Pravilnik o minimalnim zahtevima za fakturisanje i informaciju o fakturisanju na osnovu trenutne potrošnje;
  - 1.8. Administrativno uputstvo o potencijalu efikasnosti grejanja i hlađenja;
  - 1.9. Administrativno uputstvo o opštim uslovima za analizu troškova – dobiti;
  - 1.10. Administrativno uputstvo o sertifikatu / garanciji porekla za električnu energiju koja je proizvedena kogeneracijom visoke efikasnosti;
  - 1.11. Administrativno uputstvo o kriterijumima energetske efikasnosti za regulisanje energetske mreže i za tarife mreže električne energije;
  - 1.12. Administrativno uputstvo o zahtevima za energetske efikasnost operatora prenosnog sistema i operatore distributivnog sistema;
  - 1.13. Uputstvo o načinu izveštavanja o godišnjim izveštajima i o napretku Nacionalnog akcionog plana za energetske efikasnost.
2. Pored stava 1 ovog člana, Vlada, Ministarstvo, Kancelarije regulatora energije ili druga relevantna institucija može doneti sekundarno zakonodavstvo ukoliko bude potrebno za sprovođenje odredaba ovog zakona.
3. Vlada Kosova na predlog ministarstva, u roku od tri (3) meseca od dana stupanja na snagu

ovog zakona, preduzima sve potrebne postupke za osnivanje odbora direktora KFEE, u skladu sa članom 25 i 27 ovog zakona.

4. U cilju primene odredaba ovog zakona u vezi sa fondom Kosova o energetskej efikasnosti, odbor direktora KFEE izrađuje interne pravilnike predviđene ovim zakonom u roku od šest (6) meseci od dana kada je odbor direktora operativan. Odbor direktora izdaje najmanje sledeće interne pravilnike:

- 4.1. Opšti principi i etički kodeks KFEE;
- 4.2. Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji KFEE;
- 4.3. Pravilnik o unutrašnjim pravilima o radu KFEE;
- 4.4. Plan o razvoju biznisa KFEE koji obuhvata period od tri (3) godine;
- 4.5. Pravilnik o pripremi godišnjeg budžeta;
- 4.6. Interne standarde i procedure računovodstva;
- 4.7. Pravilnik o platama osoblja KFEE;
- 4.8. Pravilnik o procedurama i kriterijuma o zapošljavanju osoblja KFEE;
- 4.9. Pravilnik o pripremi i objavljivanju poziva za predloge;
- 4.10. Ostali pravilnici po potrebi u skladu sa ovim zakonom.

5. Pored internih pravilnika iz stava 4 ovog člana, odbor direktora objavljuje poziv za predloge za specifične proizvode fonda.

Član 43 **Konačne odredbe**

1. Vlada Kosova preko nadležnog ministarstva, u roku od šest (6) meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona, donosi sva poznata akta predviđena ovim zakonom, osim ako je drugačije predviđeno ovim zakonom.

2. Vlada Kosova preko ministarstva, u roku od tri (3) meseca od dana stupanja na snagu ovog zakona, preduzima sve neophodne postupke za osnivanje Odbora direktora KFEE-a u skladu sa članom 27 ovog zakona.

3. Ovaj zakon stavlja van snage Zakon br.04/ L-016 o Energetskej efikasnosti.

4. Pod uslovom da nisu u suprotnosti sa ovim zakonom do donošenja novih podzakonskih akata za pravilno sprovođenje ovog zakona, primenljivi podzakonski akti ostaju na snazi.

Član 44
Stupanje na snagu

Ovaj zakon stupa na snagu petnaest (15) dana nakon objavljivanja u Službenom listu Republike Kosova.

Zakon br. 06/L-079
7. novembar 2018.

Proglašeno Ukazom Br. DL-56-2018, dana 23.11.2018, od strane Predsednika Republike Kosova Hashim Thaçi.